

ONİKİŞUBAT BELEDİYESİ

Kahramanmaraş

Heybeden Hikâyeler

Doğan Arık

İmtiyaz Sahibi

Hanefi Maħççek

Genel Yayın Yönetmeni

Serdar Yakar

Kapak İç Düzen

Tayyib Atmaca

Kapak Resmi

Sait Işık

Sertifika No: 48044

ISBN: 978-605-71814-8-0

Baskı Tarihi

1.Baskı Eylül 2022

2. Baskı Ocak 2023

Baskı-Cilt

Sertifika No: 47771

Salmat Basım Yayıncılık Ambalaj San. ve Tic. Ltd. Şti.

Zübeyde Hanım Mahallesi Sebze Bahçeleri Cd. 99/22

06070 Altındağ /Ankara

Doğan ARIK

HEYBEDEN HİKÂYELER

ONİKİŞUBAT BELEDİYESİ

Kahramanmaraş

Doğan ARIK

1956 Kahramanmaraş'ta doğdu. İlk, orta ve Lise öğrenimini Kahramanmaraş'ta; Anadolu Üniv. İşletme Fakültesini 1989 da Eskişehir'de bitirdi.

1978 yılından 2002 yılına kadar T.C.Ziraat Bankası'nda, 2002 yılından 2021 yılına kadar Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesinde çalıştı.

Doğuş, Aksu, Ekspres ve Yorum gazetelerinde yazılar yazdı.

Kahramanmaraş Güreş ve Halter İhtisas Kulübü, Kahramanmaraş Turizm ve Tanıtma ve Kahramanmaraş Kültür ve Sanat Evi Derneklerinde yönetim kurulu üyeliği yaptı.

Alkış ve Usare dergilerinde öykü ve makaleleri yayınlandı.

Evli ve üç çocuk sahibidir.

TAKDİM

Şairler ve yazarlar diyarı olarak kabul edilen Kahramanmaraş, havası, suyu ve iklimi ile tarih boyunca edebiyatçılara beşiklik yapmıştır. Sünbülzâde Vehbi, Halilî-i Maraşî, Nadir Baba, Karacaoğlan ve Dadaloğlu gibi yazar, şair ve ozanlara vatan olan Kahramanmaraş, günümüzde ise çeşitli akım ve ekollerle edebiyatta zirve yapmaktadır.

Kahramanmaraşlı olmayı yazarlığının ötesinde bir onur olarak kabul eden Necip Fazıl Kısakürek'ten Nuri Pakdil'e, Abdurrahim Karakoç'tan, Erdem Bayazit'a, Cahit Zarifoğlu'ndan, Alaeddin Özdenöre'ne, Bahattin Karakoç'tan Osman Sarı'ya uzanan ve de uzadıkça uzayan bir şairler ve yazarlar listesine sahiptir Kahramanmaraş.

Karacaoğlan'ın sevgi ve aşk dolu mısralarının yanı sıra Dadaloğlu'nun kahramanlık mısraları bölge insanının karakterini ele verir bir bakıma.

Bugün Kahramanmaraş yetiştirdiği şair ve edebiyatçıları ile marka şehir olmaya adaydır. Kahramanlık Madalyası Kahramanmaraş'ta nasıl ki fertlere verilmeyip tüm bir şehre verilmişse şairlik ve yazarlık payesi de Kahramanmaraş'ta her bir Kahramanmaraşlının mayasında ezelden vardır.

Evet, Kahramanmaraş bir marka şehirdir. Bir taraftan pamuğu, çeltiği, dondurması, biberi ile nasıl bir marka olmuşsa diğer taraftan da şair, yazar ve edebiyatçıları ile gerçek bir markadır.

“Şairleri haykırmayan bir millet; sevenleri toprak olmuş öksüz çocuk gibidir” der Mehmet Emin Yurdakul. Kahramanmaraş gerektiğinde haykıran gerektiğinde ise tefekkür etmeyi bilen bir şehirdir. Şairiyle, ozanıyla ve dahi çobanıyla hakkını arayan, haksızlığa başkaldıran bir şehir...

12 Şubat 1920’de verilen millî mücadele bunun tezahürü, 15 Temmuz 2016’daki diriliş ise ispatıdır.

Kahramanmaraş’ta şairler/yazarlar susmasın, sesleri kısılmasın, haykırıışlarının yanı sıra tefekkür dolu mısraları bilinsin, duyulsun içindir tüm çabamız.

Doğan Arık, içerisinde nice yaşanmışlıkları barındıran “Heybeden Hikayeler” isimli hikâye kitabı ile okurlarıyla buluşuyor.

Bu titiz çalışmasından dolayı Doğan Arık kardeşimizi tebrik ediyor daha nice yeni eserler üretmesini diliyorum...

Hanefi MAHÇİÇEK
Onikişubat Belediye Başkanı

KAVGA

Tanrının insanlara verdikleri tartışılmaz. Boy-pos, akıl-fikir insanlara Tanrı vergisidir. Bunlar tartışılmadığı gibi, taşıyanlara da övgüler düzülür. Bununla beraber; Yine Tanrı insanlara kıskançlık ve kibir de vermiştir. Bazen, Tanrının verdikleriyle övünen insanlar, tevazu sınırını aştıklarında, karşısındaki insanlara kıskançlıktan beslenen kin ve nefret sunarlar. Kendi davranışlarının doğal sonucu olarak, bu meziyetlerden eksik olanlara yapılan davranışlar, tepeden bakma gibi algılanır ve uzun yıllar içinde, karşısındaki insana hissettirilen bu tutum, kronik bir noksanlık kompleksine dönüşür. Sonrada kin ve nefret haline gelir.

Şehrin doğu ve batısını, Pınarbaşı'ndan başlayıp Ulu Camii'ye kadar inen ve orada yine kuzeyden gelen Uzunluk ve Şekerdere dereleriyle birleştikten sonra Maraş Ovasına kadar uzanan su yatakları ayırır. Esasen o yıllarda tüm yerleşim, derelerin etrafında irili ufaklı tepelerdedir. Pınarbaşı'ndan gelen ve Ulu Camii'ye yetişmeden birkaç yüz metre kala bu derenin üstünde, eski yüz yıllarda yapılmış tarihi bir köprü vardır. Bu köprü Boğazkesen, Şih-Turan, Ekmekçi ve Kaya-başı mahallelerinin birleşme noktasıdır. Aynı zamanda olayın geçtiği yerdir.

İşte o akşam, kibir ve nefret karşı karşıya gelir. Birbiriyle hiçbir alışverişi olmayan bu iki kişiyi kader çizgisi köprü'nün dar ve karanlık ayakları arasında karşılaştırır. İnsanların evlerine çekildiği saatlerde, lambaların tam aydınlatmadığı cadde ve sokaklarda insanlar bir kaç metre yakına gelmeden bir birini tanıyamazlar. İşte öyle bir anda komşu iki mahalleden bu iki kişi köprü'nün ayakları altından geçerken çarpıştıkları söylenir. Bazıları derki: "Birbirini tanıdılar da özellikle çarpıştılar." bazıları da: "Çarpışmadan sonra birbirini tanıyıp tartıştılar." Her neyse, bir çarpışma olur ve tartışma yaşanır.

Aslında çarpışanların daha önceden bir evveliyatları vardır. Şöyle:

Ekmekeçi Mahallesi'nin küçük, birbirine bitişik evlerinin birinde, bir çocuk dünyaya gelir. Adını Mehmet koyarlar. Mehmet büyüyüp geliştikçe diğer kardeşlerinden farklı olarak hem güzelleşir, hem irileşir. Daha on-on beş yaşlarına gelmeden onun güzelliği ve gösterişi çevresindekiler tarafından övülmeye başlanır. Çocuk büyüdükçe ailesi de onu ölçüsüz şımartır. Yirmisine geldiğinde heybetli boyu, iri vücudu, al al yanakları, simsiyah saçları, gür kaşları, iri gözleri ve bembeyaz teni ile yakışıklı mı yakışıklı, yiğit mi yiğit, bıçkın bir delikanlı olur. Bütün bu üstünlükleri şımarıklığı ile birleşince çevresindekilere gurur ve kibirle bakmaya başlar.

Mehmet sokaklarda salım salım gezinirken onu izleyen bir çift gözden habersizdir. Bu kendinden birkaç yaş küçük, yan mahalledeki Mustafa'dır. Mustafa büyüdükçe daha sık görmeye başladığı Mehmet'teki özellikleri kendisinde göremez. Dedesinin anlattıkları öykülerde güzel, yakışıklı, yiğit tipine hep o etrafında gördüğü Mehmet uymaktadır. Kendisi zaman geçtikçe onun yanında sönük ve küçük kalmaktadır. Bu da kendisini her geçen gün daha fazla kızdırmaktadır. Bu kızmalar sonucu onda, onunla hesaplaşma, yiğitliği ona gösterme arzusu başlar. Bu arzu onda bir tutku olur çıkar.

Çatışma kaçınılmazdır. Birisi sırtında dünyanın gururunu ve kibrini taşımaktadır. Diğeri ise kendini yok edecek kadar kin ve nefret yüklüdür. Karanlık sokakta ilk çarpışmadan sonra yaşanan itişme kakışma, sözlü tehditler, her iki tarafı da tahrik eder. Ağızdan çıkan geri dönüşü olmayan söz ve küfürler, her ikisinin de damarlarındaki kanın beyinlerine sıçramasına yetecektir.

Tekrar karşılaşmak üzere ayrılırlar. Bu çarpışmada birinin ceketini diğेरinin eline geçmiştir. Her ikisi de silahsız ve savunmasızdır. Bu ayrılış kendilerini donatmak içindir.

Ceketini kaptıran ve diğetine göre daha genç olan Mustafa'yı evde hasta olan ağabeyi karşılar. Onun o haliyle dışarı çıkmasına ve kavgaya karşıdır. Ceketini almak bahanesiyle işi anlamaya kendisi gider.

Diğeri, yüz metre ilerdeki ve kendilerine ait kulüpte, bütün sinirini ceketten çıkarmıştır. Parçalanmaktan paçavraya dönen ceket bir köşeye atılır.

Tartışanlar şehrin onu geçmeyen belalı ailelerinin çocuklarıdır.

Görenler şöyle anlatır:

Kulüp kalabalıktı. Herkes kendi halinde oyununu oynamaktaydı.

Mehmet'in gürültüyle kapı açışı ve hiddetten köpüren hor murtusu herkesin dikkatini çekti. Vurmaktan, kırmaktan ibaret sözleriyle kimi kastettiği daha anlaşılmadan bütün hıncını elindeki ceketten çıkarıyordu.

Olayı ilk anlayan ve yatıştırmaya çalışan aynı zamanda da ağabeyi olan kulüpçü oldu. Vakit geçirmeden onu kulüpten uzaklaştırmak istedi. Bir türlü ikna edemedi.

Bütün benliğini gurur ve kibir saran Mehmet, hem sinirinden, hem de duyduğu aşırı güvenden bu teklifi onursuzluk sayarak kabul etmedi. Ağabeyi yanındaki silahı ona verme gibi bir hata yaptı.

Kısa süre sonra ceketin sahibinin hasta olan ağabeyi de kulübe geldi.

O anda bir sinek uça kulüpte duyulurdu.

Onca söz üzerine ve paçavraya dönen cekete rağmen Ali'ye nasıl cevap vereceklerdi? Kulüpçü daha ağzını açmadan Ali, Mehmet'in kendisine söylediği gereksiz ve tahrik dolu sözleriyle karşılaştı.

Kulüptekiler ayaklanarak bir yandan Mehmet'i susturmaya, bir yandan da, Ali'yi kulüpten çıkartmaya çalıştılar.

Kulübün dışında ise Ali'yi almaya gelen neredeyse hepsi

çocuk ve kadın olan kalabalık ailesi bekliyordu. Ali dışarı çıkarılmıştı. O daha ağzını açıp bir söz söylemeden, dışarıda ceketini kaptıran kardeşi Mustafa'nın öfkeli bağrıışları başlamıştı.

İçerden Mehmet dışarıdan Mustafa'nın haykırmalarına araların çığılıkları da katılınca, kim ne söylüyor bellisiz oldu.

İçerdekiler kulüpte Mehmet'i tutamadılar. Kulüpten çıkan Mehmet heybetli görüntüsüyle küçük insanlardan oluşan topluluğu küçümsedi. Onları azarlayarak dağıtmak istedi ama dağıtamadı, Bu defa önüne geleni itip kakmaya başladı.

İtilenlerden biri de belinden sakat olan Ali idi. İtilmesiyle yere düşmesi bir oldu. Onun halini gören çocuk ve kadınların çıkardığı feryatlarla her şey kontrolden çıktı.

Ortama hâkim olmak isteyen Mehmet, elindeki silahı yerde acı içinde yatmakta olan Ali'nin kafasına dayayarak çekilmezlerse sıkacağı haykırdı. Gürültüler içinde sesini belki de kimse duymadı. Daha da yükselen tansiyonu yatıştırma amacıyla silahın ucunu boşa getirip ateşledi.

Patlamayla herkes sanki aklını kaybetti. O andan sonra kim kimi koruyor, kim kime vuruyor bellisizdi. Sonuçta silahlar çekildi, pala ve bıçaklar havada parlayacak vakit bile bulamadan yumuşak bedenlere girip çıktı. Patlayan silahların mermileri insan bedeninde yerini buldu. Bütün bunlar birkaç dakika içinde olup, bitti. Her taraf yaralı doldu. Yerler mezbaha gibi kan gölü olmuştu. Sekiz on tane yaralı vardı.

O gün yarası en hafif olan Mehmet'i, gurur ve kibrinden yoksun olarak musalla taşına yatırdılar. Kendi kendine bir ağıt yazıldı. Sokaklar, caddeler bunu okudu. Matemin sessizliği, kaybın ağırlığı ve acılığı ile eziliyordu. O güne kadar bir arada olmamış binler koşup geldi. Son görev, herkesi ölüme imrendirecek kadar görkemli oldu. Sonunda bir metrekarelik yer her şeyi kucakladı. Nihayetinde her insan gibi o da kaderini yaşamıştı.

Mustafa'nın ailesi, nasıl olduğunu dahi anlayamadığı bu kavganın suçluluğundan olacak ki, ilerde olacakları önlemek için ailesini dağıttı. Her bir küçük aileyi, toplanıp bir araya gelmesin diye başka başka şehre yerleştirdi. Gidenler elli yıl akrabalarını dahi görmeye gelediler. Böylelikle isimleri şehirde kaybolup gitti.

Mehmet'ini kaybeden aile uzun yıllar pejmürde bir halde acılarını yaşadılar. Kendilerine geldiklerinde karşılarında kinlenecekleri anlı şanlı bir aile kalmadığını görünce, yapacak bir şey bulamadılar. Sonunda onlar gibi bunların da ismi şehirden silinip gitti.

AHOLU AHMET USTA

Şehrin doğusunda, merkeze çok yakın bir mahallesinde doğdum. Yolların toprak, sonradan parke taş ve kaldırım yapıldığını hatırlarım. Hala aynı genişlikte duran cadde, bir zamanlar sağlı-sollu dükkânlarla çevrili, uzayıp giden iş ve yerleşim yeri idi. İki tane ilkokulu, camisi, kahvehanesi, bakkalı, fırını, mağazası ve çokça da doğrama atölyeleri olan, canlı, kalabalık ve işlek bir mahalleydi. Altı işyeri üstü ev olan, cadde boyu serpilmiş bu yerleşim yerinde şehrin canlı, kıvrak, kendine has hayat tarzını tüm açıklığı ile görmek mümkündü.

Gün, sefer taşı elinde sabahın altısında yollara düşmüş, iş yerleri uzakta olan insanların tek tük ayak sesleri ile başlar-ken, dükkânını açan esnafın kapılarındaki yağsız menteşelerden çıkan gıcirtıları, kendinden sarmalı saç darabaların şangırtıları, bir nevi mahalleye de kalk uyarısı gibiydi. Sonra günlük kahvaltılıklarını almaya giden evin küçükleri pijamalarla bakkaldan ekmek ve nevaleleri alıp, uyku mahmurluğunu atamamış diğer küçüklerle kısa konuşmaları, karşıdan karşıya birbirlerine seslenmeleri, derken okul saati ve şehrin uyanışı.

Artık tamamen uyanan şehirde diğer mahallelerde olduğu gibi, öğle tatiline kadar sürecek makine homurtuları, planya, hızar, çekiç ve keser sesleri birbirine karışırdı. Sokaktan geçen seyyar satıcıların kendilerine has çığlıkları, insanlara zamanın neresinde olduğunu bildiren şaşmaz ölçülerdi. Okulların dağılması, öyle ezanı, namaz, yemek saati, saat bir haberleri bunlar, emir kumandasız yaptırımı olan, insanların kendiliğinden uydukları sosyal birer yerleşik kaidelerdi.

Evimizin hemen yanında, tek katlı, duvar ve tavanı toprak olan, esasen camiye ait küçük bir dükkânda Aholu Ahmet Usta çeyizlik yarı oyma ceviz sandıklar yapardı. Ceviz san-

dıklar, evlerin en önemli mobilyalarından sayılırdı. Ceviz kütüklerinin odun ambarlarından alınıp sandık ölçülerine göre biçilmesi. Sonra günlerce kuruması için duvar kenarlarında güneşletilmesi, tekrar kesilip düzeltildikten sonra kenarlarına lamba açılıp birbirlerine ek yapılması, dört köşe halinde çatılması, oyuk yerlerinin macunlanıp kazınması, el planyasıyla silinip küçük dişli zımpara ile zımparalanması, yağ gibi kaygan hale gelmiş sandık yüzünün tekrar boyalı suyla bir nevi ilaçlanması, tekrar zımpara. Sonra cila katılmış boya ile saatlerce pamuk topu bir bezle cilalanması. Cila ile onun yıllara uzanan giysisi tamamlanmış, böylelikle, cevizin ressamlara taş çıkartan desenleri bir tablo gibi sergilenmekle kalmaz, aynı zamanda onun gelin duvağı gibi hep taze kalması sağlanırdı.

Çocukluğum, Aholu Ahmet Usta'nın belki hâlâ evlerin bir köşesini süsleyen yüzlerce sandığı cilalarken, onu hayran hayran seyretmekle geçti. Sandığın bütün işlerini o küçük ve karanlık atölyesinde yalnız başına yapar, sıra cilaya geldiğinde dükkânın önüne çıkartır, güneşin altında sabırla ve usanmadan son halini alana kadar pamuğu sürer dururdu.

Onun kolu sandığın üzerinde gidip geldikçe, benimde hayal dünyam depreşir, sandık olur dünya seyahatine çıkardım. Uğramadığım saray odaları, ağırlamadığım sultan çeyizleri, saklamadığım beyzade silahları kalmazdı. Dillere destan âşıkların bir ömür hazırlattıkları bin bir elle yıllarca göz nuru dökülmüş, milimetresine bilmem kaç iğne değmiş, belki de hiç kullanılmadan elden ele geçecek çeyizlerini saklardım. Savaşlarda askeri kurtaran levazımlar taşır, evlerde zahireleri korurdum. Çin sarayından Mağrip sultanına, Mısırdaki tanrıça saraylarına, Roma'da konsüllere, Osmanlı'da dünya sultanına hizmet ederdim. Benim olmadığım yerde ne düzen olur ne gizlilik, bu günden yarına hiçbir şey aktarılamazdı. İnsanların değer verdikleri her türlü eşyayı torlar toplar bağrıma ba-

sar istedikleri kadar emniyet içinde saklardım. Hizmetlerimi saymakla bitiremez sonra gelir Aholu Ahmet Ustanın ellerinin altına yatar, dünyanın en güzel sandığı olmak için günlerce ve sabırla ona kendimi teslim ederdim. Hey gidi çocukluk hey!

Mahallede, yapılan sandıkların abartısız en güzelini Aholu Ahmet Usta yapardı. Haftada bir veya iki sandık çıkarırdı. Geçimini de bunların gelirinden sağlardı. Evi bir üst sokaktaydı ama oğlundan başka kimsesini görmedim. Oğlu da çok az gelirdi. Boylu boslu, enine boyuna gelişmiş, yakışıklı, yanılmıyorsa, beyaz tenli yuvarlak, etli bir yüzü vardı. Aholu Ahmet Usta'nın yaşlı yüzüne göre, onunki çok daha güzeldi. Dükkâna ara sıra gelirdi. Babasına yardım ettiğini hatırlamıyorum. Daha sonra İstanbul'a okumaya gittiğini, Aholu Ahmet Usta'nın onu okutmakta bayağı zorlandığını, komşular ile konuşurken duyardım.

Sokağın değişmez yaşantısında yer tutan bir diğer olayda haber saatiydi. Komşu dükkândakiler Aholu'nun yan tarafındaki Leblebici Mehmet Usta'nın dükkânı önünde toplanır, olan iskemlelere oturur, iskemle yetmediği zaman herkes uygun bir yere çömelirdi. Radyo nerden getirilirdi hatırlamıyorum. Ama Leblebici Mehmet Usta aynı zamanda sokağın en yaşlısı ve en sayılanı olduğu için, haberler hep onun dükkânı önünde dinlenirdi. Haber saatinde kimse alış verişe gelmezdi. Gelirlerse Mehmet Usta haber bitene kadar kalkmaz, kalktığında da herkes dağılırdı.

Yine haberlerin dinlendiği bir gün, tutuklanan komünist militanların isimleri sayılırken Aholu Ahmet Usta'nın oğlunun adı da geçmiş. O anda herkesin rengi atıp, sadece birbirlerine bakmışlar. Hiç kimse kafasını kaldırıp Ahmet Usta bu senin oğlan değil mi? dememiş. Sonra da haber dinleyenler dağılmış. O günden sonra da bir daha haber dinlenmemiş.

Aholu Ahmet Usta bir daha dükkân açmadı. Hasta oldu

dendi. Mahallenin büyükleri ve esnaflar birkaç defa yoklamaya gittiler. Üç ay sonra Aholu Ahmet Usta öldü. Öldükten sonra, oğlu adamın yüreğine kan indirdi, dediler.

Aholu'nun oğlu Hüseyin'i bir daha ne gören ne duyan oldu. Ben çocukluğumda geçen bu olaydan çok etkilendiğimden araştırdım. Hüseyin'in bir otelde kâtiplik yaptığını, Namazında niyazında kendi halinde yaşadığını, adının o haberde Komünistler arasında geçtiği için insanların yüzüne bakamayacağından memlekete bir daha gelmediğini öğrendim.

AHIRDAĞI'NDA BİR YAZ TATİLİ

Sıcağın canlı cansız her şeyi kavurduğu zamanlarda dahi, beton yığınları arasından başımı kaldırıp boz kayalara ve yemyeşil yayılmış ormana bakarak serinlerim. Orada olması, orada hemen yanı başımızda gözümüzün alabildiği uzaklığa kadar etrafımızı çevirmesi, evimizin, sokağımızın bir parçası gibi yemyeşil beklemesi ne güzel. Yer yer yangınlarla kelleşmiş, yüksek sarp derelere fidan tutturamamış toprakları bana hiç çirkin gelmez. Eteklerinde koca bir şehri barındıran bu dağ, bağrında da onlarca parça köye ev sahipliği yapar. Buz gibi kaynakları, kar bastıları, yaylakları, ulu tepeleri ve ağaçlı yamaçları anlatmakla bitmez. Torosların son parçası sayılan kilometrelerce genişliğe sahip bu dağı ilimiz açısından en güzel anlatan Oğuz Paköz'dür. O bu dağı hem destanlaştırmış, hem şiirleştirmiştir. Nadir bitki örtüsünden, yüksek tepelerini, soğuk sularını, mert insanını en güzel şekilde ölümsüzleştirmiştir. Ahırdağ ve silsilesinde bir kültür, bir tarih saklıdır. Boy boy Türkmenler her karışını isimleriyle kutsamış, tapulamışlardır. Maraş'a bekçilik eder, Maraş'a sahiplenir Ahırdağ.

Yıllar önceydi. Ben on iki on üç yaşlarında ancak vardım. O zaman altmış model şavrole kamyonumuz vardı. Bu kamyonla Kazma üzerinden Bertiz-Ağabeyli nahiyesine yük ve yolcu taşınması yapardık. Mayıs ayında başlar, havalar bozup yollar kapanana kadar devam ederdi. Hazirandan sonra babam Ağabeyli'de bahçeli bir ev tuttu. Ev çok basit yapılıydı. İkinci katın önüne gelen ve tavanı bu evin terası olarak kullanılan bir su deposu vardı. Bizim günümüzün nerdeyse tamamı ailecek bu su deposunun üstünde geçerci. Bahçenin içi ve çevresinin ağaçlarla kaplı olması yüzünden burada sakınmadan oturur, yatar, yer içerdik. Eve girdiğimizi pek hatırlamam. Her taraf meyve ağacı doluydu. Aşağı yukarı her türlü meyve vardı. Bu köyün iklimi çok güzeldi. Karadeniz'e mahsus fin-

dık bile yetişirdi. Bahçemizde erikler, kayısılar, elmalar, armutlar saymakla bitmez şeftali, ceviz, badem, incir, dut ve üzüm asmasından bir yaz yetecek kadar vardı. Çoğu zaman babam bunlardan toplatır, şehre arkadaşlarına hediye götürdü. Babam kamyonla saat sabahın altısında hareket eder, akşam beş altı sıralarında gelirdi. Kardeşimle ben sabahleyin onu yollar, akşamda karşılardık. Çok iyi bir şoförümüz vardı. Ne istersek alır getirirdi. Sabahleyin evden ayrıldıktan sonra eve yemek yemeye dahi gitmezdik. Bu yüzden babamıza şikayet edilir, hep azar işitirdik. Köyde evimize yakın bir yerde Devlet Su İşlerinin sulama amaçlı yaptığı büyük bir havuz vardı. Babam tarafından tembihliydik, bu havuza girmemiz yasaklanmıştı. Yasağa uyardık. Bir zaman sonra kardeşim günün belli saatlerinden sonra kaybolmaya başladı. Bir türlü gittiği yeri bana söylemez, ben de onu bütün aramalarıma rağmen bulamazdım. Bu kaybolma nerdeyse her gün olmaya başladı. Derken bir gün babam kardeşime:

“Sen havuza mı giriyorsun?” diye sordu. Kardeşim:

“Hayır, girmiyorum.” dedi.

Babam onun ensesine iki tokat atarak:

“Senin bir daha o havuza gittiğini duyarsam, daha fena yapar, ellerinden ayaklarından şu ağaca bağlarım” dedi.

Ben anlayamamıştım. Günde iki üç defa gider havuza baktım. Havuzda olmazdı. Bir defasında çok uzaktan kardeşime benzer birini havuz kenarında ayakta çıplak görür gibi oldum. Oraya gittiğimde yoktu. Üstelik havuz başında dört kişi görmüştüm, yanlarına vardığımda üç kişilerdi. Havuzun çevresini de dolaştım yakın yerlere baktım başka kimse yoktu. Tekrar eve döndüm. Bir türlü anlayamıyordum. Sonraki günlerde yine kardeşim kayboluyor, ben bütün köyü havuz da dâhil alt üst ediyor, bulamıyordum. Bir gün bizim yaşlarda, üç beş keçiye çobanlık yapan biriyle karşılaştım. Biraz uzunca konuştuk. Sonra meseleyi ona da açtım. O bana güle-

rek:

“Havuzu bak.” diyerek keçilerini sürdü gitti.

Biraz düşündüm, sonra havuza her zamankinin aksi yönünde saklanarak gizlice yaklaştım. Bu defa onu hem de havuzun içinde balık gibi yüzerken yakaladım. Kardeşim hiç yüzme bilmezdi. Ama on beş gün içinde oradaki köylü çocuklarından daha iyi yüzme öğrenmişti. Ne yapacağımı şaşır-dım. Babam tembih etmişti. Havuz yasaktı. O bize havuzu su-da boğulmayalım diye yasaklamıştı. Ama şimdi kardeşim bu yasağa uymamış ve çok güzel yüzme öğrenmişti. Onu kıskandım doğrusu. Onu bulamayışıma gelince havuz büyük ve de-rin bir havuzdu. Uzun kenarının biri havuzun içine doğru meyilli diğer kenarları dik ve derindi. Dik kenarlar bizim en az iki boyumuz vardı. Köylü çocukların oyun olsun diye yap-tıkları kamıştan içi delik bir çubukları varmış. Benim her ha-vuza gidişimde kardeşim bu kamışla havuzun güneş almayan karanlık köşesine batar onunla nefes alır ben ayrılana kadar suyun altında beklermiş. Bana köylü çocuklarıyla beraber yalvarmaya başladılar. İki üç gün babama söyleyip söyleme-meye karar veremedim. Sonra bir gün yalvarmalarına daya-namayıp onun havuza girmesine izin verdim. Arkasından ben de girdim. Bir hafta sonra ben de yüzmeyi öğrenmişim. Bir dayak da ben yedim. Bizi kimin ihbar ettiğini bulamadık. Ama sonra anladım ki kimsenin bizi ihbar etmesine gerek yoktu, Havuza giren insanın vücudundaki güneş yanığı, ben havuza giriyorum diye bas bas bağıriyordu.

Babamıza yalan söyleyerek kazandığımız özgürlüğümüzde; Ahırdağ'ının bu cennet köşesinde ağaçların yeşil yaprakları, rengarenk meyveleri, çayır ve çiçekler, dağlar, sular bizim oyun alanımız, kuşlar, kelebekler, arılar, karıncalar, türlü bö-ceklerde oyuncaklarımızdı. Çoban çocuklar arkadaşımız ol-muştu. Onlarla Engizek Dağına ferik yakalamaya gider, Bertiz Çayında el ile balık tutardık. Hiçbir evin, hiçbir çobanın kö-

peği bize havlamaz, bazıları gelir kendilerini sevdirdi. Çok zaman beş kişi beraber gezerdik. O koca yaz mevsimi bir su damlası gibi çabucak akıp gitmiş ama bize, ömrümüz boyunca unutamadığımız doğa sevgisini ve aşkını aşılamıştı.

CİN ÇARPMASI

Celil o gün eve erken geldi, annesine:

“Yemek hazırsa getir de yiyip bu gün erken yatacağım ana” dedi. Annesi Şerife Hatun, oğlunun bu tür ayrıcalıklarına alıştı. Yinede yüzüne şöyle bir baktı,

“İyisin ya oğlum. Bir rahatsızlığın yok inşallah.”

“Yok, ana yok, erken yatıp erken kalkacağım, yarın İstanbul’a yolculuk var. Mal almaya gideceğim.”

“Aman öyle olsun tek, elini yüzünü yıka, ben yemeği hemen hazırlarım.”

“Sağ ol ana.”

Şerife Hatun, sofrayı serdi, üstüne yemek tablasını koydu. Tablaya, sulanmış ekmekle ayrıları, arkasından sulu yağlı köfte ile iki baş soğanı getirip bıraktı. Celil, elini yüzünü yıkayıp, el havlusuyla kuruladıktan sonra, sofranın başına geçerek bağdaş kurup oturdu. Bir baş soğan alıp yumruğu ile ezdi. Islanmış yufka ekmeği dürüm yapıp, kaşığı sulu tabağına daldırdı. Celil karnını doyurup sofradan kalkarken:

“Ana eline sağlık, İstanbul’da özlerim bu yemekleri, çok güzel olmuş.”dedi. Şerife Hatun, sükûnetle:

“Afiyet olsun oğlum, inşallah gelince yine yaparım.” dedi. Celil sofradan geçirerek kalktı, ocakta kaynamakta olan çaydan iki bardak içti, biraz daha gevezelik yaptıktan sonra annesine dönerek:

“Ana, babam namazdan gelince söyle, yarın dükkânı ben açacağım, kendisi saat ona doğru gelsin. Sen de beni ezandan bir saat önce kaldır da hamama gideceğim.” deyip, yatmaya gitti.

Celil askerden yeni gelmiş evin dördüncü ve son çocuğuydu. Babasının çarşıda iyi bir yerde bulunan tuhafiyecilik dükkânını beraberce çalıştırdıkları. Askerden sonra da işi kendi sırtlamış sayılırdı. Babası dükkânı erken açar, Celil ge-

lince bırakıp giderdi. Doğrusunu söylemek gerekirse Celil'de işi iyi götürüyordu. Şimdiye kadar kimseden bir şikâyet gelmemişti. Bol bol çeşit bulundurur, sık sık İstanbul'a gider, yeni ne çıktıysa alır gelirdi. Dükkân müşteri ile dolup taşardı.

Şerife Hatun teheccüt namazından sonra yatmayarak, Kur'an okuyup dua etti. Ezanın yaklaştığını kestirip, Celil'i kaldırdı. Celil nazlanmadan kalktı, arkasını giyip, başına beresini geçirerek beş dakikalık mesafede olan Tüfekçi hamamına gitmek üzere evin kapısını çekip çıktı. Yollarda in cin top oynuyordu. Uzaktaki çöp bidonlarının başında bir kaç köpek başını kaldırıp baktıktan sonra, tekrar çöp bidonuna eğilerek karıştırmaya devam etti. Uzaktan gelen bir iki tane bekçi düdüğü sokakların sessizliğini bozdu.

Celil çarşının içinde olan Tüfekçi Hamamının gecenin sessizliğine ayak uydurmuş kör bir lambayla aydınlanan açık kapısından iki basamak inerek üç dört metre uzunluğundaki dar girişinden sonra kapalı duran ağır iç kapıyı iterek soyunma bölümüne girdi. Tek bir kör lambanın aydınlattığı koca alan sokaktan daha sessizdi. İçeriye girdiğinde genzini yakan rutubete alıştıktan sonra:

“Nuri emmi! diye bağırdı. Celil'in sesi hamamın üç dört yerinde yankılanarak sessizlikte kaybolup gitti. Celil, çok derinlerden gelen arka arkaya birkaç öksürük sesi duyar gibi oldu. Nuri emmi kızgınlıkta herhalde diye aklından geçirdi. Gelmesini beklemek için avlunun ortasındaki şadırvanın etrafında ıslık çalarak dolaşmaya başladı. Biraz sonra, banyo bölümümün tahta kapısının gıcirtısını duydu, arkasından ayak sesleri gittikçe kuvvetlendi. Nuri emmi avluya, soğukluk kışmandan gelen, iki kesik öksürüğün ardından, yüz elli kiloluk dev cüssesinin karartısıyla giriverdi. Celil'in ışığını duymuş olacak ki:

“Kim var orada?” diyerek, çıkıştaki kallenin oraya doğru gitti. Celil:

“Benim, Nuri emmi, Tuhafiyeci Celil.”

“Banyoya mı geldin Celil? Daha sıcak su verilmedi. Sular daha ısınmadı.”

“Nuri emmi, anam erken kaldırmış, bende saate bakmadım. Sabah yola çıkacağım, sen suyu ver ılık milik yıkanırım ben, ne yapalım idare edeceğiz.” dedi. Hamamcı Nuri dev gövdesiyle iki yana sallanarak dışarıya, sokağa gitti geldi. Nefes alışının fokurtusu üç dört metreden duyuluyordu. Büyük başı, kalın kaşları ona ayrı bir heybet verse de, gözlerinin, burnunun ve ağzının küçüklüğü şirin görünmesini sağlıyordu. Yığınla duran damalı peştamallardan bir tane alıp, Celil’in soyunacağı yere bırakarak:

“Sen bilirsin, çok memnun olmazsın ama yapacak bir şey yok.” diyerek çekip kallenin yanına gitti. Celil soyunmasını bitirip peştamalı sarındıktan sonra, soğukluk kısmını geçip, nemden iyice ağırlaşmış kalın ve ağır kapıyı iterek kurnaların olduğu hamam bölümüne geçti. Hamam bölümü de soyunma bölümü gibi tek bir lambayla aydınlatılmıştı. Kimse gelmediği için esas aydınlatmalar yanmıyordu. Kurnalarda lamba yoktu. Esas aydınlatmalar yansa da kurnalara faydası olmazdı. Celil ortadan düşen ışıkla idare edecekti. Lambanın çok yüksekte yanması, ayrıca buhar ve nemden dolayı kireçlenen ampul, havada asılı gaz lambası gibi sadece kendi etrafını aydınlatıyordu. Taş bina tarihi bir yapı olduğundan fazla tadilat da yapılamıyordu. Rutubetin etkisiyle iyice dökülmüştü.

Celil girdiği bir kurnada, karanlığa gözünü alıştırdıktan sonra, çunurun başına geçip muslukları el yordamıyla bulup açtı. Soğukla sıcak suyun arasında çok fark yoktu. İyice canı sıkıldı. Durduk yerde sinirlendi. Beklesem mi? diye düşündü. Musluğu kapattı, birkaç saniye içinde suyun gürültüsü kaybolup gitti. Koca hamam yine sessizliğe büründü. Ayağının altındaki taş zemin hala soğumamıştı. Gözü karanlıktan dı-

şarının kahverengi aydınlığına takılı birkaç dakika kararsızca bekledikten sonra, yıkanmaya karar verdi. Tam suyu açacak vakit dışarıdan bir tıpırtı duyar gibi oldu. Kulak kesildi arkası gelmedi. Birkaç dakika bekledikten sonra tekrar musluğa davrandı, sıcak suyu açarak çunuru doldurmaya başladı. Keseden çoktan vazgeçmişti. Sıcak su olmadan terlenmezdi. Ilık su döküp sabunlanmaya başladı. Sabunlanırken biraz önceki tıpırtı tekrar gelmeye başladı. Sabunlanmayı bırakıp suyu kesti, tekrar kulak kabarttı. Suyla beraber tıpırtı da kesildi. Celil lahavle çekerek başını yıkadı. Sabunluğu köpürttü vücudunu sabunlamaya başladı. Bir yandan da aklı tıpırtıdaydı. Hamamda, hamamcı Nuri ile kendisinden başka kimse yoktu. Hamamcı Nuri de dış bölümdeydi. Kapı açılmamıştı ki içeri girsin. İyice canı sıkıldı, birkaç tas ılık suyu döküp sabun köpüklerinden kurtuldu. Suyu dökünürken tıpırtı yine geldi kulağına, bu defa daha belirgin ve daha yakından. Hiç şüphesi kalmamıştı. Hamamda yalnız değildi. Sabunluğu tekrar vücuduna sürdü yüzünü gözünü sabunladı, bir an önce yıkanıp çıkım diye aklından geçirdi. Tıpırtı şimdi çok belirgin bir şekilde yanına gelip durdu. Celil'e bir sıcaklık çöktü, bütün vücudu yanmaya başladı. Yanaklarına doğru bir nefes geldiğini hissetti. Kalbi hızla atmaya başladı. Nerdeyse bayılmak üzereydi. Aklına ilk gelen besmele oldu. Arkası arkasına besmele çekmeye başladı, Bu arada yanı başında durmakta olan karartıyı fark etti. Gayri ihtiyari elini şöyle bir arkaya attı, eli, iki tane kılı ayağa çarptı, elini aşağılara uzattı, çift tırnaklı keçiydi bu. Kalbi son sürat atmaya başladı. Bir cinle aynı kurnada olduğunu anladı. İyice emin olmak için elini bir daha, bu defa yukarılara salladı. Parmaklarının bir keçi başına değdiğini hissetti. Celil'in aklı başından gitti, ayağa kalktı, arkasını döndü, cinle karşı karşıya geldi. Cinin ateş gibi gözlerini ta yüreğinin içinde hissetti. Bütün gücüyle besmele çekerek ya Allah diye bağırdı. Cini kaptığı gibi tepesine alıp ye-

re çarptı. Cin, küt diye bir ses çıkardı. Celil, Allah Allah nidalarıyla yıldırım gibi fırladı, hamamı, soğukluğu bir saniyede geçip soyunma bölümüne giriverdi. Nuri emmi cinler diyecekti ki, Nuri emmi'nin yerine bir cin yatmış, gövdesi yerde ayaklarını tavana uzatmış uyuyordu. Bütün gücü ile Ya Allah çekip fırladı, sokağı buldu. Yolları sokakları nasıl geçtiğini bilemedi. Kendini evin kapısını yumruklarken buldu. Tam o sırada komşu kapı açılmış, bir cin tabak gibi gözleriyle ağzını ayırmış kendine doğru geliyordu. Oracığa yıkıldı.

Şerife Hatunla beyi kapının sert sert çalmasına uyandılar. Komşunun sesi geliyordu. Kapıyı açtılar, komşuları:

“Yahu sizin bu Celil’de iyice şaşırđı. Şunun haline bakın böylede olmaz ki,” diye sokranıp gittiğini gördüler. Komşunun gösterdiği yerde Celil çırılçıplak yatıyordu. Hemen kucakladıkları gibi odasına yatağına götürdüler. Ne olduğunu anlayamamışlardı.

Celil o günde, sonraki günlerde de, konuşmadan donuk gözlerle bakıp durdu. Doktor getirdiler, hoca getirdiler bir çare bulamadılar.

Üç dört gün sonra Celil’in babası çarşıda hamamcı Nuri ile karşılaştı. Hamamcı Nuri, asık suratla Celil’in babasına:

“Fehmi Efendi sizin Celil’in yaptığı çok ayıp,” dedi. Fehmi Efendi, oğlunun çırılçıplak halini düşününce baştan aşağı kızarak, biraz da zorlanarak:

“Hayırdır Nuri Efendi, ne oldu ki?” diyebilirdi. Hamamcı Nuri hışımla:

“Daha ne olacak! Geçen gün erkenden hamama geldi, ben yıkanacağım diye tutturdu. İçerdeki bizim ortağın üşümesini diye bıraktığı kuzuyu yere çalıp öldürmüş” dedi.

Sabah

*uyanırsın karanlıktır
ezan yağmurda dağılır
kuş yağın bulutlardan
açıklarda fırtına
telsiz işaretleri kayıp vapurdan
yemyeşil sonsuzluğa akıyor
eriyip sabah yıldızları bir bir
yaşlılar öldü
gençler yaşılanıyor
bebekler doğacak
her an kendini yenilemektedir
yeryüzünde insan*

Atilla İlhan

DEĞİŞMEK

İnsan yaşlanınca “çocuklaşır” derler ya; aslında öyle değil, “meleklesiyor.” Çocuklara da melek demezler mi? Necmi Amca mahallemize geleli üç dört yıl olmuştu. Bana hep meleği çağırştırmıştır. Tertemiz yüzü, yüzü kadar güzel huyu vardı. Tanıştığımızda daha etli canlıydı. Geçen yıl hanımı ölünce yalnızlığa ancak bir yıl dayanabildi. Şimdi Tarsus’a oğlunun yanına gidecek. Oğlunun da onay verdiği az bir eşyayı, Tarsus’a götürmesi için kargoya teslim ediyorduk. Hüzünlü bir şekilde yüklemeyi seyrediyordu. Yükleme bitince terminale götürecektim. Ben de hüzünlüydüm. Geçmişte bir gün bana:

“Oğlum, insanlar çok değişir, değişmeyenler cahil ve eğitimsiz kimselerdir. Eğitimli insan zamanın dilini anlar, onu kullanır, ona kendini uydurur. Aydın insan dediğimizde bunlardır. Eğitim sadece okullarda verilen öğretilen şeyler değildir. Aileden, çevreden ve ilişki kurduğun her şeyden aldığın bilgi görü ve derslerdir.” demişti. Başka bir gün ise:

“Kayabaşına gidebilir miyiz?” diye rica etmiş, istediği yere geldiğimizde bir apartmanın önünde durup:

“Şimdi sana beni etkileyen bir anımı anlatacağım.” demişti. Anlatmaya başlamadan önce yakınımızdaki Pınarbaşı’nda bir lokantaya oturup yemeklerimizi ısmarladık. Gökyüzünü bir şemsiye gibi kaplayan çınarların altında gözden uzak bir masa seçmiştik. Kapısı görünen camiden ikindi namazını kılıp çıkan insanlar sağa sola dağılıyordu. Sıcak geçen günün ardından hafif hafif esen rüzgâr vücudumuzu serinletirken; sallanan yaprakların hışırtıları, çalınan müziğin bazen kaybolup bazen duyulan sesiyle oynaşıyor gibiydi. Necmi Amca yemekten sonra, taze demlenmiş çayını yudumlarken kendi geçmişine dönmüş, gözleri uzaklarda anılarını tekrar yaşıyor gibi anlatmaya başlamıştı.

“Çocukluğum bayramların mutlu yaşandığı, bayramın bayram gibi kutlandığı günlerde geçti. Şimdilerin oyuncakları o günlerde yoktu. Büyüklerin küçüklere verdiği paralarla birkaç şeker ve oyuncak alınır, akşama kadar özgürce mahallenin diğer çocuklarıyla oynanırdı. Oynamak eğlenmek çocuklar için mutluluğun kaynağıdır... Nostalji dediğimiz o günlere duyulan özlem ise, aslında yaşanan mutluluğadır. An an, gün gün, yıl yıl yaşayarak bizlerde büyüdük. O günlerdeki anılarla kişiliğimizi geliştirip sıkılaştırdık.

Kaç yaşındaydım hatırlamıyorum. Kurban bayramının birindeydi. Kurbanlar kesilmiş, eller öpülmüş, çoktan sokaklar şenlenmeye başlamıştı. Yeni giysilerimizi giymiş, cebimize paramızı koymuş, patlak sıkkan tabancalar elimizde sokaktayız. Sokakta çit-patlar, balonlar, fırıldaklar ismini unuttuğumuz bir sürü oyuncaklar açılan bir kaç tablada satılırdı. Tablaların başı çocuklarla dolar ve devamlı satış yapılırdı. Çocuklarda bayramı bu tablalar sayesinde eğlenceye çevirirdi.

Eğlencelerle kendimizden geçtiğimiz bir zamanda bizi evden çağırdılar. Kurbanın kellesini bir sepetin içine koyup bizi, sokağın başındaki ütücülere gönderdiler. Benden bir iki yaş büyük olan komşumuzun oğlu Tahir’le beraber yanımıza birkaç kişi daha alıp, sepetleri ikişer ikişer tutarak götürdük. Eğlence varken böyle bir iş verilmesi, hoşumuza gitmemişti. Tahir:

“Haydin kalabalık olmadan üttürelim, sonra çok bekleriz.” dedi.

Çocuk adımlarımızla, nerdeyse koşarak çokta uzak olmayan ütücülerin kurulduğu arsaya vardık. İşte o arsa, bu gün gittiğimiz apartmanın yeri idi, o zamanlar bom boş bir yerdi. Arsada, üç yerde ayrı ayrı kurulan ütücülerin üçünün de başı kalabalıktı. Tahir’in yönlendirmesi ile birinin başına gidip sıraya girdik.

Ütme yeri bir metre karelik alanda iki kişi yan yana otur-

muş, birinin önünde ateş ocağı, diğerrinin önünde bir kütük. Önünde kütük olan adam yirmi-yirmi beş yaşlarında kalın kollu, pazulu, genç ve hareketli birisi. Sıradaki kelleyi alır, elindeki keser ve satırla kelledeki boynuzları kırar, bir demiri kelleye saplar ve yanındakine verirdi. Yanındaki bizlerden birkaç yaş büyükçe bir gençti. Fakat iş yaparken sanki bizden sekiz on yaş büyükmüş gibi hareket ederdi. Kendine verilen kelleyi aldığı gibi önündeki motorlu körüğün kızarttığı ateşin üstüne yerleştirip, ara ara çevirirdi. Motorla devamlı hava üflenen ateş üzerine her kelle konuşta, kellenin önce kılları kıvrılarak yanar, büzüşüp küçücük kömür parçası olurdu. Yanarken ortalığa ince bir koku yayılır, sonra derisi kararırđı. Ocağın başındaki genç çocuk dikkatle kelleyi inceler, her tarafını ateşe tutar, ütöldüğünden iyice emin olmak için ateşten çekip, bıçakla derinin üzerini kazır, tamam olduğundan emin olduktan sonra, bu defa ateşin üzerine uzanmış uçları nallanan iki demir milden birini alıp, kellenin burun deliklerine, kulaklarına, kesilen boynuzların diplerine sürterek dağlardı. Dağlama sırasında ortalığa ağır bir yanık kokusu yayılırken biz bu kokuyu duymamak için nefeslerimizi tutar, damarlarımız şişip dayanamaz oluncaya kadar beklerdik. Genç çocuk bu işleri büyük adam gibi yapar, dağlama işi bitince tekrar milleri ateşe yerleştirir, sonra da yanındaki adamın uzattığı yeni kelleyi alıp aynı işlere tekrar başlardı.

Öğle vaktinin güneşi tepeden insanın başına vuruyor, ateşin sıcağı da alttan alta yükselerek ortalığı dayanılmaz hale getiriyordu. Küçük bir motorun üflediğı ateşten çıkan is, kül ve dumanlar, ateşin başındaki bu genci tanınmaz hale getirmiş, is ve küllerin terle birleşmesinden, yüzünde siyah bir yağ tabakası oluşmuştu. Benden büyük olmasına rağmen içimde ona karşı garip bir acıma hissi uyanmıştı. Çok sürmedi yarım saat sonra sıra bize de gelmiş, bizim kelleleri de aynı maharetle çabucak ütmüşti.

Eve vardığımızda yemek hazırды. Yedik mi yemedik mi bilemem ama o gün ilk defa sinemaya gidecektim. Çok heyecanlıydım. Tahir erken gitmezsek yer bulamayacağımızı söylemişti. Yemeğimizi yer yemez sokakta buluştuk ve hemen sinemanın yolunu tuttuk. Giderken ütücülerin oradan geçtik. İnsanlar ütücülerin başına üşüşmüştü. Acıma hissi bende yine uyandı. Tahir'e:

“Bunlar bayram yapmıyorlar mı?” diyerek, ütücülerini gösterdim. Tahir kısaca:

“Onların bayramını para kazanmak.” dedi.

Sinema dönüşünde ütücülerin başı hala kalabalıktı, duman ve yanık kokuları uzaklardan bile hissedilir olmuştu. Ütme işi bayramın sonuna kadar sürdü. Bayram bitince ütücülerde kayboldu. Bayramlarda beni bir daha kelle üttürmeye göndermediler ama ben oradan her geçişimde kara yüzlü genci hatırlar şimdi ne yapıyor diye düşünürdüm.

Aradan üç dört yıl geçti. Bir gün sabahleyin mahallede birisinin intihar ettiği söylentisi yayıldı. İntihar eden için kimisi, babası çocuğu çok sıkardı kimisi, dükkanda ustası sert davranırdı kimisi de, aşık olmuş aşkı karşılık vermeyince intihar etmiş diyordu. Ben de bir türlü bitişik mahallede olmamıza rağmen intihar eden genci çıkaramadım. İntihardan epey sonra bir gün Tahir bana:

“Hani bayramda kelle üttürmüştük ya, intihar eden, ateşte kelleyi ütenmiş “dedi.

O anda sanki bir yakınımı, arkadaşımı, dostumu kaybetmiş gibi bayram günü duyduğum acıma geldi oturdu içime. Ona kelle üttürmem benim vicdan azabım oldu. Ne zaman ütme yapılan yerden geçsem, eli yüzü kara Arap'a dönmüş genç gelir gözümün önüne. Onun için intiharından sonraki söylentiler kafamda şekillenerek, ütme yapışı, okula gidişi, okuldan sonra kuyumcu dükkânında çalışması, akşam eve geldiğinde babasından korkuyla bir köşeye sinişi canlanır, bunların ara-

sında onu intihara sürükleyen kırıntıyı bulmaya çalışırdım. Bir de aşk girmişti işin içine. Bu aşkta insanı intihar ettirecek kadar sarar sarmalar mıydı? Sonra da, ölümle neyi hallettiğini anlamaya çalışır, anlayamadığım için de, gence karşı acımam kızgınlığa dönüşürdü.

Birkaç zaman sonra Tahir:

“İşte intihar eden gencin babası.” diye, iri yarı kırmızı yüzü koca kafalı birini gösterdi. Adam mahallede her zaman gördüğüm adamdı. Bana bir şey ifade etmeyen bu adam, Tahir’in açıklamasından sonra gözüme, oğluna işkence eden canavar gibi görünmeye başladı. O gencecik çocuğu bayram günü çalıştıran, hem okula hem işe gönderen, çocuğunu döven birisi canavar olmaz da ne olurdu.

Yıllar geçmiş ben de büyümüştüm. Liseye gidiyordum. Gençlik bu ya âşık oldum. Aman Allah’ım! Bu aşk neymiş böyle? İnsan ne yiyor, ne içiyor, ne geziyor. Varsa yoksa sevgilisi. Her an gözümün önüne gelen, gülen gözleri, cıvıldaayan, kıkırdayan, oynayan, kımıl kımıl vücudu, sesi, oynaşması, beni yiyip bitirmeye başladı. Arkadaşlarla gezmiyor, gezsem de onlara hiç uyamıyordum. Ne konuştuklarını anlıyor, ne yaptıklarını seziyordum. Mecnun gibi pejmürde bir hale gelmişim. Okul çıkışı takip eder, günde on defa evlerinin önünden geçerdim. On defa değil yüz defa görsem, görmeye yine doymazdım. Onun için başkalarıyla kavga ettim. Okulu astım. Sonra birden kuş gibi uçtu gitti. Ne olduğunu bile anlamadan, üniversiteyi mi kazandı, tayinlerimi çıktı bilmem? Gidiş o gidiş. Benim de içimde bir ukde olarak kaldı sevgim.

Yıllar biraz daha geçti. Ben de okudum hayata atıldım, evlendim çocuklarım oldu. Hayatımın hiçbir döneminde ütücü genci unutmadım; Ama bazı şeyleri başka şekilde düşünmeye başladım. O canavar diye düşündüğüm babanın oğlunu ne kadar çok seveceğini, oğlunun hayata atılmasını, tutunmasını, bir meslek sahibi olmasını, sorumluluklarını öğretmesi-

nin ne kadar doğru olduğunu, ama yöntemlerin zamana göre farklı olabileceğini, benim o yaşta yanlış düşündüğümü anladım.

Aşkın, bir insan için Tanrı vergisi bir duygu olduğunu, bu duyguyu yeme içme gibi somut bir şekilde insan zihninde hissetmesinin ne kadar güzel olduğunu; Ama bunda da, talihi, kaderi zorlamamanın, insan için daha hayırlı olduğunu anladım. Kuyumcu ustası, nihayet kendisine emanet edilen birinin yetişmesini, kendi metoduna göre veya kişinin anlayacağı şekilde sağlamasının da normal olduğunu düşünmeye başladım. Kezzap içip intihar eden ütücünün, ömrümce hissettiğim hikâyesinin, benim tarafımdan da, dönem dönem farklı şekilde yorumlayışımın, insan bedeni gibi düşüncelerin de değiştiğini anladım.”diye anlatmıştı, Necmi Amca.

Necmi Amcanın anlattıklarını hiç unutmadım. Herhalde öyküsünü kendim yaşamış gibi etkilendiğimden olacak. Hey gidi Necmi Amca hey! Ne güzel insandın. Ona terminalde el sallayışım beni çok üzmüştü. Sanki iki vedayı birlikte yaptığım ayan olmuş gibi.

DELİ DURSUN

Deli Dursun sırtını hurma ağacına yaslamış, ayaklarını uzatmış, yarı yatar vaziyette eşi Döndü Kadının çamaşır yıkamasını seyrediyordu. Döndü Kadın evin avlusunun bir köşesine çamaşır kazanını kurmuş, altını topladığı çalı çırpı ile yakmış, ısınan suyun yanına koyduğu çamaşır leğeninde haftalık kirlileri yıkamakla meşguldü. Leğenin içinde bir kenara topladığı çamaşırlar sıcak suda ıslanırken, sırası geldikçe parça parça alıyor, sarı sabunla avucunun üstünde tuttuğu çamaşırı sabunlayıp suya batıra batıra ovuyordu. Bütün kirlileri bir defa sabunladıktan sonra kirli suyu döküyor, tekrar temiz su alarak aynı işi bir daha yapıyordu. Bu iş, çamaşırların temizlendiğine kanaat gelene kadar devam edecekti. Sıcığın altında iyice terleyen Döndü Kadın öğleye kalmadan bu işi bitirmesi gerekirdi. Yoksa evin işleri aksardı.

Dursun bir iki iç çekti, oturuşunu değiştirdi, bir türlü rahat edemedi. Birkaç defa esnedi, gerindi, kendisine aldırان bile yoktu. Bir at sineği geldi musallat oldu on beş dakika onunla uğraştı, sonunda onu öldürerek kurtuldu. Yine hareketsizce Döndü'ye bakmaya başladı. Döndü'ye baktıkça içindeki sıkıntısı arttı. Yine düşüncelere daldı, gözünü uzaklara dikti, gözü bir noktada öylece dondu kaldı. Nice sonra bir canlanma geldi, bir şeye karar vermiş gibi irkildi, diklendi, oturduğu yerden toplandı. Döndü'yü yeni görüyormuş gibi gözünü ona dikerek:

“Kız kalk tüfeğimle fişekliği bana getir.” diye seslendi. Döndü kendi dünyasında kan ter içinde mavi dumanlar arasında ha bire faşır faşır çamaşır sabunluyordu. Dursun'un sözüne aldırmadı bile. Dursun sözünün boşa gittiğini gördü, sinirlendi, öncekinden biraz daha sert:

“Duymadın mı kız? Sana söylüyorum! Kalk! Tüfikle fişekliği bana getir.” diye bağırdı. Döndü bu sefer alnında biriken

terleri kolunun yeniyle silerek:

“Ne bağıırıyorsun deli batasıca, düş mü gördün? Tüfekte ne işin olur şimdi? Otur oturduğun yerde!” diye karşılık verdi. Dursun bu defa da sözünün boşa gittiğini görünce iyice sinirlendi, kızardı, vücudu titremeye, gerilmeye başladı, birden kendisini kaybederek yerinden fırladı.

Okkalı bir küfür savurdu, tam Döndü’ye tekme salladığında, Döndü olacakları anlamış olmalı ki Dursun’dan daha çevik bir hareketle leğenin başından kalktığı gibi dış kapıya fırlamıştı. Hem koşuyor, hem:

“Aman komşular yetişin! Deli beni öldürecek!” diye bar bar bağıırıyordu. Bir yandan Dursun’un küfürleri, bir yandan Döndü’nün çğlıkları çoktan konu komşuyu toplamıştı bile. Deli Dursun artık Döndü’ye bir şey yapamayacağını anlayınca durdu, küfür ve tehditlerine son verdi, homurdanarak tüfeği almak üzere eve kendisi gitti. Duvarda çaprazına asılı duran çiftleyle fişekliği alarak sinirlice küfür ede ede yukarı bahçelere doğru yürüdü.

Dursun yolu bırakmış, siyeçlere aldırmandan seyrek bulduğu yerlerden bahçelere giriyor, o bahçeden bir diğerine geçerek kestirmeden Fakı Mehmet’in bahçesine doğru ilerliyordu. Fakı Mehmet’in bahçesi bu yörenin en bereketli bahçesi idi. İçerisinde her çeşit meyve bulunur. Çok azı yenir, çoğu dibine dökülürdü. Fakı Mehmet’in malı çoktu. O mallarla geçimini sağlar, meyveler olgunlaştıkça çoluk çocuğu ile yer, konu komşuya ikramda bulunur, çoğu da dibine dökülürdü. Bu bahçeye Fakı Mehmet’ten başkası girmezdi. Daha doğrusu giremezdi. Deli Dursun kendini bildi bileli buraya yılanlı bahçe derlerdi. Bahçeyi bekleyen bir karayılan olduğu söylenirdi. Fakı Mehmet’in onu sütle beslediği de söylentiler arasındaydı. Boyunun iki metreyi geçtiği, bilek kalınlığında iri mi iri bir ylandı bu. Kaç kişiyi bahçeden kovaladığı, bunlardan bir ikisini dövdüğü, dövülenlerin sırtındaki morlukların

aylarca geçmediği herkesçe bilinirdi.

Deli Dursun'un hiç malı yoktu. Belli bir işi de yoktu. Geçimini, çevredeki bağ ve bahçelerden yaptığı aşırımları şehre götürüp semt pazarlarında satarak sağlardı. Aşırma yapacağı bahçeleri gün öncesinden tespit eder, merkebinin alır sabahın erken saatinde ters yöne gider, merkebi otlatır, akşama doğru herkes evine çekildiği sırada aşırma yapacağı bahçeye girer, planladığı gibi hızlı bir şekilde aşırımları merkebe yükleyip İncebel'i aştı mı, artık kimse kendisini durduramazdı. Pazarlarda çok müşterisi vardı. En taze meyve kendisinde olurdu, öyleye kalmaz bitirir köye dönerdi. Onun, eve dönmediği gecelerin ertesinde köyde bir gürültü kopar, yapılan aşırımlar Döndü Kadının kulağına kadar gider, Döndü Kadın işi Dursun'un yaptığını bilir ama hiç sesini çıkarmazdı. Çünkü onun da icabına bakmıştı Dursun. Köylüde aşırımları Dursun'un yaptığını bilir ama Dursun'a yaklaşamazlardı bile. Onun adı bir defa deliye çıkmıştı, ne yapacağı belli olmazdı. Doğrusu Dursun da bu deliliği çok iyi kullanırdı.

Deli Dursun Fakı Mehmet'in bahçesinin kenarına gelmiş, bahçeye girecek siyecin seyrek bir yanını aradı. Bulduğu ilk yerden ustaca içeriye sızıverdi. Temmuzun içinde olduklarından bahçenin tabanı ot ile kaplıydı. Bahçede, kuru yaprakların hışırtısından başka ses yoktu. Deli Dursun tüfeği kırdı, fişekleri kontrol etti, horozu kaldırdı, çok dikkatli bir şekilde etrafı inceleyerek, barakaya doğru yürümeye başladı. Eli tetikteydi. En ufak delikleri kovukları iyice inceliyordu. Barakaya kadar hiçbir şeyle karşılaşmadan yürüdü.

Yıkık dökük baraka, bir adam boyunda içerisinde birkaç sandık ile kazma kürek gibi bahçe malzemeleri vardı. Barakanın içerisi aydınlıktı. Her taraftan ışık giriyordu, yılan falan da yoktu. Barakanın çevresini dolaştı, otları kontrol etti, uzaklara doğru iyice gözden geçirdi, yılanın olmadığına emin olduktan sonra, tüfeğin horozlarını indirdi, gevşedi. Gergin

hali geçtikten sonra kendine yılanı bekleyeceği, gözleyeceği bir yer aramaya başladı. Biraz dolaştıktan sonra, barakanın ilerisindeki kayısı ağacının altı en uygun yer olduğu kanaatine vardı. Kayısının altını oturacağı yer kadar temizledi. Yeni yetmeye başlayan şekerpareden beş altı tane kopardı, gelip ağacın dibine oturdu. İki kayısı yedi, gözleri ışıldadı, şeker gibi olmuşlardı. Tam satım zamanı, bunlardan bir yük indirsem, alimallah bir saat içinde satar, paraya para demem diye düşündü. Başını kaldırdı, ağacı inceledi, en az beş yük kayısı çıkardı. Diğer ağaçlara baktı, hepsi birbirinden güzeldi. Morali düzeldi, neşesi yerine geldi, sabahki olaydan eser bile kalmadı. Hiç olmadığı kadar mutlu oldu. Buradan haftada bir yük kaldırırsam, öf be ne para, şu yılanı öldürürsem, meyve kaldırma işi çocuk oyuncağı, ondan sonra bahçe benim sayılır, götüreceğim meyveleri Fakı Mehmet fark etmez. Etse de önemli değil, kendine de yeter bana da, diye düşündü.

Bir saat kadar zaman geçti, güneş şimdi ağacı geçip kendisine kadar geliyordu. Hafif hafif terlediğini hissetti. Eli tetikte her deliğe uzunca bakıyor, iyice emin olunca başka bir deliğe yöneliyordu. Delikler, kovuklar bitince ağaçları dal dal, çubuk çubuk inceliyordu. Bir yandan da yeni hayatını düşünmeden edemiyordu.

Pazarda şehirli kadınlarından aldığı paralarla, önce kendine bir şalvar alacak, güzel bir yemeni diktirecekti. Döndü Kadına da bir göçmen donu alacaktı. El içinde gezerken artık başı eğik olmayacaktı. Bir de allı, morlu fistanlık aldım mı, hayatta benden başka bir şey istemez diye düşündü. Akşam eve vardığımda paketleri önüne atar:

“Al bakım kız şunları, Mercimeğin hanımına diktir de bayramda, düğünde giyersin.” derim. Döndü Kadın aklından olur:

“Aman herif otur hele, yoldan geldin soluklan.” der. Çorabımı çıkarıp ayaklarımı yıkar, bir de kahve yapar:

“İçsin beyim.” der. Gülmeyen yüzü güler, bana dua eder:

“Beyim Allah seni başımdan eksik etmesin, ömrün uzadıkça uzasın.” der.

Dursun, bunlar çok yakınmış gibi:

“Evel Allah o günleri de göreceğiz yakında.” diye mırıldandı.

Sıcak iyice bastırmıştı, Dursun’un üstüne bir ağırlık çöktü, dikkati azaldı, eskisi kadar deliklere, kovuklara bakamaz oldu. Dallar sallandıkça gözleri çatallaştı, göz kapakları kendiliğinden kapanır oldu. Sağını solunu bir iki çimdiklede, gitti tulumbada elini yüzünü yıkadı, gelip oturdu. Olmadı, ağırlık hemen gelip çöküyordu. Bu böyle olmayacak dedi. Yarım saat kestirirsem kendime gelirim diye düşündü. Tüfeği yanı başına ağacın gövdesine dayadı. Şapkasının durnasını hafiften eğdi, gözlerini kapadı. Kendini uyumak için serbest bıraktı.

Dursun uyumaya çalışırken aklı düşünmeden duramıyordu. Yük yük meyveleri bir gün durup bir gün pazara indiremeye başladı. İndirir indirmez meyveler kapış kapış oluyor, şehirli kadınları birbirini ite kaka malları alıyor, cepleri, cüzdanı para ile doluyordu. İncebel’i uçarcasına geçiyor, göçmen donu, mor fistanı, Döndü’nün kahvesi, bir biriyle yarışıyor, dönüp dolaşıp Fakı Mehmet’in bahçesine geliyordu. Oradan İncebel, şehirli kadınları, pazar yeri, mor fistanlık bir birine girip bir burgu oluyor, dönüyor, parlıyor, sönüyor, küçülüp büyüyor, uzadıkça uzuyordu bu düş. Sonra her şey karardı öylece dondu. Yeniden bir aydınlık her tarafı sardı. Yılanlı bahçe etrafında dönmeye başladı, bütün kovuklar delikler ağaçlar sırayla önünden geçiyor sandık sandık meyveler, top top mor kumaşlar, deste deste paralar, İncebel, Pazar yeri, Döndü’nün kahvesi ve tekrar Yılanlı Bahçe. Dursun sevincinden havalara uçuyor, mutluluktan yere göğe sığmıyor seviyor, okşuyor, coşuyor ve tam bunlarla kucaklaşacağı sırada birden Karayılan çıkıyor ortalığa. Atlıyor üzerine, boğuşuyorlar, to-

zu toprağa katıp, bir alta, bir üste bir türlü yenişemiyorlar. Karayılan boğazına dolanmış sıktıkça sıkıyor. Dursun kaybedeceğini anlıyor, yılan da anlıyor bunu, hışımla bir el kadar ağzını açıp:

“Benim bahçeme nasıl girersin! Beni mi öldürecek?” diyerek boynunu daha da sıkmaya başlıyor. Dursun boynunu yilandan kurtarmaya çalışıyor, didiniyor bir türlü gevşetemiyor bile. Yılan sıktıkça sıkıyor, nefes alması zorlaşıyor, boyun damarları şişip, gözleri büyüyor. Tam akli başından gidecek sırada tüfeği hatırlıyor. Son bir gayretle tüfeği kapıyor, sol eliyle namluyu tutuyor, sağ eliyle dipçığı kavriyor, horozu kaldırıp, yüzü kadar açılmış yılanın ağzına yaklaştırıp, başparmağı ile tetiğe dokunuyor.

Dursun önce yüzünde bir balyoz darbesi, arkasından gök gürültüsü gibi bir sesle gözünde parlayan bir ışığın gittikçe söndüğünü hissetti. Karayılanı vurduğunu, sonunda Yılanlı Bahçe'nin kendisinin olduğunu düşündü. “Vurdum onu, vurdum onu, karayılanı vurdum, bahçe benim, bahçe benim,” diyordu.

Komşu bahçeden tüfek sesine seğırtip gelenler. Dursun'un parçalanmış yüzünü tanımadılar bile, onun “yılanı vurdum” sözü bir hırıltı şeklinde ağzından çıkan son sözleriydi.

İKİ FOTOĞRAF

I

Adam, son model arabası ile sarı sokak lambasının aydınlattığı, etrafı iki katlı derme çatma evlerle kaplı meydana girdi. Hurdacının evinin önünde arabayı durdurarak indi. Tam o sırada, meydanlığa, arkası karanlıktan gözükmeyen dar sokakların birinden dört beş kişi giriverdi. Girenlerden öndeki, otuz yaşlarında solgun mavi pardösülü düzgün yüzlü bir bayan, yedi ile on yaşları arasında üç çocuk ve bunların arkasında, yürüyor mu sürünüyor mu belli belirsiz siyah ceketli yirmi yirmi beş yaşları arasında tıraşı geçmiş hastalıklı bir yüze sahip, genç bir erkekti.

Adam, daha önceden bildiği eve dönerek:

“Ali, diye birkaç defa bağırdı.”

Evden ne bir ses ne de bir belirti gelmedi. İçerisinde bir ailenin oturamayacağı kadar eski olan bu evden ses gelmeyince, “Acaba boşaltıldı mı?” diye tereddüt etti. Bu arada iyice yaklaşan, biraz önceki kalabalığın konuşmalarını da duyuyordu. Kadının:

“Nereden bulacağım şimdi bir araba?” Arkasından da dönerek, yerde bir şeyle uğraşan gence:

“Oynarken gözüne saplanmış, fazla sormadım.” dediğini duydu.

Otomobilden inen adam, gayri ihtiyari kendi kendine söylenirken sanki kadına soruyormuş gibi,

“Hurdacı Ali'nin evi burasıydı herhalde?” diye söylendi.

Kadının gözü hurdacının pencerelerine şöyle bir gitti geldi. Adama hiç bakmadan:

“Evde yok, olsaydı ışığı yanardı.” dedi.

Adam sanki orada işi bitmiş gibi arabaya yöneldi. Binmek için arabanın kapısını açtı. O anda yerdeki gencin bir poşet üflediğini fark etti. Kadın buna hiç aldırmıyor, çok normalmiş gibi konuşmaya devam ediyordu. Meydanın diğer giri-

şindeki başka bir park etmiş arabaya bakarak:

“Bu araba kimin acaba?” diye çocuklara sorar gibi söylene- rek, üçüne de tek tek baktı. Çocuklardan hiçbir ses gelmedi.

Adam arabanın kapısını açarken onları ilk gördüğünde ak- lından geçirdiği sözü söyledi.

“Nereye gideceksiniz?”

Kadın ilgilenmez görünerek:

“Şimdi Yenişehir hastanesine gideriz. Sağlık ocakları açık olmaz bu saatte.” dedi. Adam:

“Yolumun üzeri, sizi bırakayım.” diyerek gözleri yaralı ço- cuğu aradı.

Adam üç kız çocuğundan büyük olanın solgun yüzünden acı çektiğini anladı ve ses çıkarmadan ağladığını gördü. Zayıf bedeninde emanetmiş gibi duran entarisi, dizlerine doğru uzanırken, çorapsız çıplak ayaklarının sadece etsiz kemikleri görünüyordu. Çöp gibi boynunun etrafından sarkan örülmüş iki belik, ergenlik yaşına geldiğini göstermiyor, çocuğun, genç mi, çocuk mu olduğunda tereddütler yaratıyordu. Oysa açık duran, eliyle kapatmadığı tek gözü dahi, tüm görünüşündeki sefaleti temsil eden duruşuna inat, onun hayata bağ- lanışındaki umudunu göstermeye yetiyordu. Bütün bunlara rağmen, ortalıkta hiçbir telaş, hiçbir olağanüstülük yoktu. Sanki kaza falan olmamış, kimse yaralanmamıştı. Kadın:

“Tekrar kim getirecek, geri dönmemiz lazım.” dedi.

Adam bu söz üzerine, rahatlamış bir halde:

“Yenişehir hastanesi buraya yakın, yürürsünüz.” dedi.

Kadın, ilgisiz gözlerle adama aldırmadan, yine meydanın öbür ucundaki arabaya döndü.

“Bu araba kimin acaba?” diye söylendi.

Yerdeki genç, ha bire elindeki poşetin içine üfleyip duru- yor, poşet şişip, şişip buruşuyordu. Titreyen parmaklarıyla tuttuğu poşet her şişmede paf paf ses çıkarırken, gencin ka- palı gözlerinden bedenine doğru inen mutluluk halesi, sanki yaşadığı başka dünyalardan sinyal veriyordu. Tüm bedeni bir

isterik halinde bu siyah poşetten beslenirken; o aslında ne kadını duyuyor, ne de başkalarından haberi vardı. Donuk, irileşmiş gözleri ve sararmış yüzüyle cin masallarından çıkmış iblislere benziyordu.

Adam biraz daha rahatlamış olarak arabaya yerleşti, çalıştırdı, geri geri meydandan çıktı. Tekrar öne baktığında meydana dandakiler, solgun ışığın altında fazla telaşe yapmadan, meydanaın öbür ucundaki park edilmiş arabaya bakıyorlardı.

II

Sokak lambalarıyla mekân aydınlatmalarının birbirine karşıtığı geniş cadde sağlı, sollu lüks arabalarla doldurulmuştu. Birbirinden şık, çevresini görmeyen, sadece kendi varlığına bakan insanların doldurduğu kaldırımlar, yine ancak kendilerinin alım yapabileceği mağazaların vitrin mankenlerinden yansıyan ışıklarla daha da zenginleşiyordu. Bunların arasında adam arabasını özenle düğün salonuna yanaştırdı. Kızı ve eşinin inmesini bekledi, sonra itinayla park etti.

Düğün salonuna girdiğinde önce yoğun ışıktan gözleri kamaştı, renk cümbüşü içerisinde hareketli insanların karmaşasıyla yolunu bulmakta zorlandı. Düğün sahibinin yetişip oturacağı masaya götürmesi ile rahatladı. Şimdi, kendilerine ayrılmış masadan rahatça etrafını görebiliyordu. Dekolteli giysiler içerisinde yaşlı ve genç bayanların sahnede birbiriyle yarışmasına yaptıkları oyunları izlemeye koyuldu.

Kızının askılı, göğüs üzerinden başlayan ipekli elbisesiyle gözleri hoş eden, salınarak yürüyüşünü gururla izledi. Gençliğe yeni girişi, diri vücudunun sonsuz gibi görünen enerjisinin verdiği canlılık her hareketinde göze çarpıyordu. Etraftaki tanıdık masalardan selam eden eller kalkıyor, nüfuz ve şöhretin cezbedici temennalarından zevk çıkarmanın keyfini yaşıyordu. Beyin ve vücudu uyum içerisinde gevşedikçe, etrafındaki dünyanın da renkleri değişiyordu. Gece gittikçe co-

şuyordu. Bir ara belli belirsiz akşamki karşılaştığı olayda zaman kaybetmediğine sevinir gibi oldu.

Tam da o anda salon, kulakları sağır eden büyük bir patlamayla sarsıldı. Adam mı düştü? Adamı mı düşürdüler? Her şey bir anda karıştı. Adam kendini karanlık bir âlemde geçip, dipsiz bir uçurumun kenarında buldu. Sakındı birden. Kendini boşluğa düşmekten kurtarmaya çalışıyor, tutunacak bir yer arıyordu. Ne bir tutacak, ne bir kurtaracak hiç bir şey bulamıyordu. Birden bir ışık kaplıyor ortalığı. Işığın merkezinde akşam karşılaştığı kız ve annesi; Işığın içinden adama bakıyorlardı. Tıpkı akşam adamın kendilerine baktığı gibi. Uzatıyor adam elini bir umutla. Bir tutsalar kurtulacak düşmekten. Adam uçurumun kenarından kadına doğru hamle yapıyor. Atılıyor, koşuyor, uzanıyor, sonu gelmeyen bir yerinde sayış. Cam fanus içinde hapsedilmiş gibi kendi dairesini geçemiyordu. Adamın eli boşta kalıyor. Daha fazla dayanamayan adam, tabanı olmayan uçurumda bitmeyen devinimlerle, bilinmeyen yerlere doğru gidiyordu. Buna uçmak denmezdi. Can havliyle çabalamaya benziyordu. Bu sırada yanından tinerci çocuk aynı devinimlerle geçip gidiyordu.

III

Her şeyin olduğu o anda, sahnenin üzerindeki döner avize, büyük bir ışık aleviyle sahneye düşmüş, salonun bütün ışıkları sönmüş, herkes çılgın atarak birbirinin üzerinden çıkışa gitmeye çalışıyordu. Adam kendisine gelir gibi olduğunda sahnedeki kızını hatırladı. Şuursuzca sahneyi aramaya başladı. Gürültü bitmemiş, çılgınlıklar hala en yüksek tonda devam ediyordu. Salon karma karışıktı. Sahne falan kalmamıştı. Dışarıda, ambulansın ve itfaiye arabasının sirenleri duyuluyordu. Şuursuzca arayışları kapıya ulaştığında, ambulansa bindirilen kızını elbisesinden tanıdı. Yüzü kan içindeydi. O ağzını bile açmadan donuk gözlerle elini kaldırdığında, ambulans hızla hareket etti.

KEBAPÇI MEMİLİ

Dışardan fırtınanın uğultuları geliyor, ortalığı kırıp döküyordu. Ayşe Gelin gecenin bir yarısında kan ter içinde kalmış bir şekilde uyandı. Gözlerini açtı. Vücudu gördüğü kâbusun etkisinden tir tir titriyordu. Gözünü yummaktan, tekrar kâbusun içine dönmekten korkuyordu. İçindeki bitmeyen sıkıntı şimdi uykularına girmeye başlamıştı. Önce uyuyamıyor, yatakta dönüp duruyor ne zamana kadar sürdüğünü bilemediği bu dönüp durmaların arasında kendini birden bir meydana buluyordu. Her taraf karanlık dumanlar içinde. Girip çıkanlar feryat edenler var ama dumanların içinde kimse kimseyle ilgili değil. Başlar bir görünüp bir kayboluyor. Sonra ateş dumanı kaplıyor, kaçan kaçana. Herkes bir tarafa kaçarken birden Memili çıkıyor ortaya. Uzamış saçı sakalı, kanlı gözleri, dökülmüş üstü başı, ellerinde kaşık başlıyor oynamaya. Ayşe Gelin kaçmak istiyor oradan ama kaçamıyor. Yapışmış gibi olduğu yerde çabalayıp duruyor. Memili kendinden geçmiş, açmış kollarını bir kartal gibi yaylanıp duruyor. Yavaş yavaş ateş geliyor Memili'yi içine alıyor. Bu defa Ayşe Gelin Memili'ye koşmak, onu kurtarmak istiyor ateşten, olmuyor. Ne kadar çalışsa yetişemiyor. Bütün gücünü verdiği ayakları sanki taşıyamıyor kendisini. Gözünün önünde Memili alev dilimleri içinde dans ederek uzaklaşıyordu.

Birden gecenin sessizliğini gürül gürül okunan ezanlar kapladı. Ezanlar okundukça serin sular da yıkanmış gibi sakinledi Ayşe Gelin. Besmelesini çekip abdestini aldı. Serili seccadesinin başına geçip bütün teslimiyetiyle namazını kıldı. Tespihini çekti. Kollarını açıp Memili için uzun uzun dua etti.

Kebapçı memili her zamanki gibi kahvaltısını yapıp küçük kızını sevdi. Yanaklarından, gıdıklarından öperek onu biraz hırpaladı. Çocuk sevildikçe babasının her hareketinde biraz

daha hoplayıp zıplıyor, onun kucağından kaçmak için fırsat kolluyordu. Memili çocuğu Ayşe Gelin'e uzatıp ceketini giyerek merdivenlerden aşağı inmeye başladı. Ayşe Gelin çocuk kucağında onu merdiven başına kadar yolcu ederek kapıdan çıkışını bekledi. Sonra ev işlerini yapmak üzere tekrar odaya döndü.

Memili dar ve kısa sokakları çabucak geçip kendi dükkânının bulunduğu küçük ama hareketli çarşıda etrafına selam vererek yürümeye başladı. Otuz kırk metre ilerdeki dükkânın önünde işçileri gelmiş bekliyorlardı. Eğildi, besmele çekerek kilidi açtı. İşçiler darabayı şangırdatarak yukarı kaldırdı.

Dükkânın içi dışarıdan serindi. Taş duvarların sıcağa geçit vermeyen kevgiri kalın kemerler üstüne bindirilmiş tavan burasını yazın serin, kışın ılık tutardı. Dükkân cephesindeki kevgire uygun cam çerçeve, mimari yönden güzel görünmesini, aynı zamanda içerinin her zaman aydınlık olmasını sağlardı. İçeriye giren işçiler dağılarak masaları, malzemeleri toplamaya başladılar.

Beş altı yıldır küçük fakat hareketli çarşıda şehrin en güzel kebabını yapıyorlardı. Yirmi yedi yaşında olan Memili beş yaşından beri yaptığı bu işte şimdi kendi dükkânında lezzet yönünden isim yapmanın gününü görüyordu. Çok güzel işi vardı. Saat on birle üç arasında dükkân adeta müşteriyle kaynardı. Memili kebab ocağının başında burnu davlumbaza çarpa çarpa kebab pişirirdi. Kebab pişirme işini hiçbir elemanına bırakmazdı. Ocağın üstünde bir uçtan bir uca yaydığı şişleri, ne yakar, ne de çığ bırakırdı. Dumanlar arasında çoğu zaman görmeden pişirdiği kebablar, her zaman aynı kıvamda aynı sıcaklıkta müşterilerin önünde olurdu. İşinden ve hayatından memnun geçinip giderdi Memili.

O gün her zamanki gibi saat ona kadar şişler dizildi, sebzeler doğrandı, avcarlar, pervazlar hazırlandı. Ateş yakılıp ilk

müşteriler beklenmeye başlandı. Taze, ince lavaşlarla yapılan dürümler, tabağa çekilen kebaplar, is ve duman kokusuna al-dırmadan iştahla yenirdi. İlk müşteri gelip üçe doğru son müşteriye kadar Memili ve elemanları sanki makineleşirlerdi. O gün de öyle oldu. Saat üçe doğru su bile içememiş eleman-lar birer kenara çekilmiş karınlarını doyuruyorlardı. Memili de arkası kapıya dönük ocakta kendine bir şeyler hazırlıyor-du, kapıdan gelen gür ve diri bir sese irkildi:

“Selamun aleyküm Memili Kardeş! Hayırlı işler!” Memili başını çevirdi karşısında takım elbiseli, beyaz gömleklî, yu-murta topuk ayakkabısı, tıraşlı yüzü ve taranmış saçlarıyla şehrin namlı insanlarından sayılabilecek Zorba duruyordu. Dışarda iki arkadaşı daha vardı. Memili ocaktaki kebabı bıra-kıp, gayri ihtiyari elini önlüğüne silerek, şaşkınlık içinde:

“Hoş geldin Zorba Abi! sefalâr getirdin! Hayırdır! Yel mi at-tı, sel mi attı seni buraya, buraların yolunu bilir miydin?” di-yerek eline sarıldı. Zorba:

“Bu güne kadar biz sana geledik ama senin namın bize geldi Memili Kardeş. Bizde gidelim bakalım dedikleri kadar var mı? Varsa bu lezzetten mahrum kalmayalım dedik.” diye sevecen bir şekilde Memili’ye elini uzattı, tokalaştılar. Memili’nin elemanlara bir bakması yetti. Hemen yemeklerini bırakıp, ocaktan uzakta en sakın masayı anında temizleyip bir de fazladan örtü serdiler. Zorba’yı ve arkadaşlarını buyur edip oturttular. Memili Zorba’ya:

“Ne emredersin Zorba Abi?” diye sordu. Zorba:

“Sana kalmış Memili Kardeş, ne verirsen yeriz.” dedi. Me-mili ateşi canlandırdı, bir iki yelpaze salladı, parlayan ateşin üstüne yirmi-yirmi beş şiş kadar çeşitli türden kebab attı. Kendi elleriyle hemencecik koca bir tabak salata hazırlayıp, üzerine yağ döküp, limon sıktı, biberini tuzunu attı. Eleman-lar gelip salatayı alarak masaya götürdü. Ayrı çatal çıkartıldı. Ayrılar bardaklara doldurulup, sürahi masaya bırakıldı.

Tam o sırada büyük bir tabağın içerisinde sıcaklığı geçmemiş lavaş ekmeğın üzerinde kebablar geliverdi. Zorba ve iki arkadaşı daha ilk şişte:

“Oooo! Oooo!” demeye başladılar. Tıka basa karnını doyu-ran Zorba, Memili’ye dönerek:

“Memili Kardaş eline sağlık, çok güzel olmuş, dedikleri ka-dar varmış.” dedi. Memili memnun bir şekilde:

“Afiyet olsun Zorba Abi her zaman bekleriz.” dedi. Zorba ısmarlanan iki bardak çayı da içtikten sonra kalktı zorla hesa-bı ödedi. Memili saygı gösterip hesabı almak istememişti. Nasıl alsın ki? Şehrin en saygın kabadaylarından biriydi Zor-ba. Her hangi bir vukuatı yoktu ama herkes hem çekinir hem de severlerdi. Arkası olan bir aileden olması da ona ayrı bir güç veriyordu. Zorba o günden sonra haftada en az bir gün arkadaşlarıyla gelip kebabını yiyordu. Memili’yi de sevmiştı. Onunla şaka yapıyor, yemeklerden eğlencelerden konuşuyor, sazlardan, gazinolardan söz ediyorlardı. Bu laflar edilirken Memili kendisinden geçiyor:

“Zorba Abi bir gün beni de götür,” diyordu. Önceleri Zorba bu söze aldırmağı ama her gelişinde Memili’nin çocuk gibi ısrarına dayanamayıp bir gün ona:

“Peki, lan Memili! Hazırlan! Götüreceğim seni!” dedi. Me-mili hemen Terzi Kemal’a bir takım ısmarları. Gitti beyaz bir gömlek, yumurta topuk bir ayakkabı diktirdi. İri taneli kehribar bir tespih aldı. On beş gün sonra hazır bir halde Zorba’yı beklemeye başladı. Zorba yine her zamanki saatinde geldi, kebabını yedi, beraberce hamama gittiler. Memili bir heyecan içinde hem keseyi, hem sabunu iki kat fazla yaptırdı. Yeni giysileri giymiş olarak hamamdan çıkıp berberin yolunu tuttular, Zorba’nın tarifine göre berber Memili’yi bir güzel tı-raş etti. Saçları düzleyip biryantin sürdü, sinekkaydı sakal tı-raşıyla Memili bambaşka birisi oldu. Kebabçı Memili gitmiş, yerine bıçkın delikanlı Memili gelmişti. Bir taksi çağırıp, ga-

zinoya gitmek üzere mahalleden ayrıldılar. Memili hamamın verdiği rahatlık, elbisenin ve tıraşın getirdiği değişikliğe birde heyecanını ekleyince, kendini tamamen başka birisi gibi hissetmeye başlamıştı. Hele hele şu yumurta topuk ayakkabı kendisine bir başka heybet vermişti. Çevresine, insanlara bakışı değişti.

Taksiden inerken Zorba:

“Gazinoda önce restoranda bir şeyler yiyelim. Gazinoda ne kadar az yersek, hem kesemiz hem midemiz rahat eder.” dedi. Zorba Memili ile ilk defa yola gittiğinden temkinli davranıyordu. Bu ilk yoldaşlıklarında onu tanıyacaktı. Gazinonun restoranına otururlarken garsonlar ona Zorba kadar ilgi gösterdi. Yavaş yavaş kendisine güveni geldi. Kendi kendini önemsemeye başladı.

Memili Restoranın hafif ve sessiz müziği eşliğinde, yemeğini yerken herkesin masasında sessizce hareket ettiğini görüyor, kendi de onlara uyuyordu. Aldığı içecekler bir saatte yavaş yavaş etrafın değiştiğini, her şeyin yumuşadığını, dünyanın dönmeye, bu dönen dünyada kendisinin önemli birisi olduğunu hissetmeye başladı. Tam her şey tatlılaşıırken Zorba'nın:

“Hadi bakım zamanı geldi, kalk gazinoya geçelim.” dediğini duydu. Onunla beraber kalktı, hafiften başının döndüğünü anladı. Her adımında yerin sallandığı hissi uyandı, hafiften gülümsedi.

Restorandan gazinoya dar ve loş bir koridordan geçtiler. Koridorun sonundan yana döner dönmez cam bir kapının arkasında renkli ışıkların aydınlattığı geniş ve tavanı yüksek bir salona girdiler. Memili neon lambalardan, dönen, yanıp sönen, hareket eden, böylece şuura işleyen ışıklarla şuuru tarumar eden içecek kokularının arasında, kendi dünyasından birdenbire ayrılıp, başka bir dünyaya girmenin şokunu yaşıyordu. Burada birden bire değişen çevreyle beraber insanlar

da kendinden geçmiş, mutluluk suyu içmiş âşıklar gibi başka bir dünyanın insanı olup çıkmıştı.

Zorba kendinden emin kontrollü bir şekilde sahnenin uzağında karanlık denecek kadar loş olan bölümden bir masayı seçti, garsonlar gelip siparişleri aldı. Beş dakika içinde masa donatılmıştı. Biraz sonra sahne ışıkları yandı, ışıklar içinde eteklerinin yarısı yerde sürünen bir sanatçı hafif hafif şarkısını söylemeye başladı.

Zorba'ya yan masalardan çiçekler, meyveler ve selamlar gelmeye başladı. Zorba da onlara aynııyla karşılık veriyor, selamlarını gönderiyordu. Önce neşeli havalar çalındı. İnsanlar gülerek, eğlenerek müziğe eşlik ediyorlardı. İnsanların davranışları yavaş yavaş değişmeye başladığında, bu defa sahnenin ışıkları değişiyor, sanatçıyla müzik kederde birleşiyor, dertli dertli çalan müziklerle insanları büyüleyen sanatçı, gözyaşları içinde programını bitiriyordu.

Memili ilk akşamdan yaşadığı neşeyi ne zaman ağda ve ümitsizliğe bağladığını hatırlayamadı bile. Zorba'nın kendisini bir taksiye bindirip evine getirdiğini, omuzlarına birer dudak kondurduğu sanatçıların gerçekliğinden bile şüphe etti. Bambaşka bir dünyada belirsiz saatler yaşamıştı. Yatağına nasıl girdiğini hatırlamadan sabahleyin şiddetli bir baş ağrısıyla uyandı.

İlk defa işine geç gitti. Dükkândakiler servisi zamanında yetiştirene kadar akla karayı seçti.

O günden sonra Zorba bir daha Memili'nin dükkânına kebab yemeye gelmedi. Memili boşu boşuna günlerce Zorba'yı bekledi. Sonra içindeki kıvılcım cesaretini tetikledi, kararını verdi. Hamama ve berbere yalnız gitti. Takımını, beyaz gömleğini, yumurta topuk ayakkabısını giydi. Kehribar tespihi elinde bir taksi çağırarak gazineye gitti. Onu bir başka gün, onu da diğer günler izledi.

Artık Memili gazineye tek başına gidiyor, itibar görüyor,

herkes etrafında pervane oluyordu. Sanatçılara içecek, garsonlara bahşiş veriyor. İstedığı şarkılar okunuyor, alnına öpücükler kondurulup, yüzünden makaslar alınıyordu. Memili kelebekler gibi mutlu bir şekilde havada uçuyor, eğlence onu başka dünyaların semalarına götürüyor, hüznün ve keder gelece kadar en güzel mutluluğu yaşıyordu. Sonra, şu bitiş şarkısı da olmasa Ayşe gelin ve kızını hatırlamayacak daha da mutlu olacaktı. O son şarkıyla onları hatırlıyor, bütün neşesi kedere dönüyordu. Bu defa için için içi sızlıyor, onları yalnız ve sevgisiz bırakması içine batıyor, kahroluyordu.

Memili artık her gün gazinoda en güzel şekilde eğleniyordu. Sanatçılar sahneye çıktığında onlara eşlik eder, seyircilerin,” kaşık kaşık” diye tempo tutmasıyla kendine has özgün bir kaşık oyunu oynardı. İki kaşığı iki elinde iki dünya gibi tutar, eller yukarda baş yerde kendi etrafında bir ritimle dönerdi. O döndükçe dünyalar da döner, onun dünyası ile etrafındaki dünyalar her şey döner, döngüler birbirlerine burgu olup yüreğinde toplanır, nihayet şarkıların ezgisiyle yüreğindeki burguyu birleştirir, mutlu olurdu. Memili böylece kendinden geçer insanlar şimdi düştü düşecek derken o düşmez, döngüsüyle sallantısı son bulduğunda gözlerini açar, düşlelerinden uyanır, seyredenlerden bol alkış alırdı

Memili eğleniş şekliyle artık herkese ilham veren birisi olmuştu.

Ancak bu saltanat çok sürmedi. Dükkân eskisi kadar iş yapamaz oldu. Memili'nin harcamaları da çoğaldığından birikmişleri altı ay içinde eridi. Memili ilk defa kasaba fırına borç etmeye başladı. Hasılâtı olduğu gibi alıyor, eğlencelerde harcıyor, kasaba fırına borç yazdırıyordu.

Bir müddet sonra onlarda borca vermez olunca, Memili Ayşe Gelin'in takılarını bozdurup, kasap ve fırının hesaplarını kapattı. Memili eğlenceli hayata devam ettiğinden tekrar borçlar birikmeye başladı.

Bu sırada bir gün Memili gazinoda hesabı ödeyemedi. “Yazın.” dedi. “Tamam.” dediler. Yazdılar. Bir de senet imzalattılar. Birkaç gün sonra gazinodaki muhasebeci Memili’nin dükkânına gelip, kebabını yedi, hesabın kabardığını söyledi. Dükkânın kime ait olduğunu öğrendi. Memili birkaç ay daha senetle eğlendi. Sonra bir gün bir haciz geldi, Memili’nin dükkânıyla evine el konuldu. Ayşe Gelin kızını alıp babasının evine gitti. Memili ev ve dükkânla birlikte ailesini de kaybetti.

Geceleri artık onu gazinoya almaz olmuşlardı. Memili sağdan soldan topladığı üç beş kuruşla içecek alıyor, hüzünlü ve kederli şarkılar bitene kadar oralarda dolaşiyor, sonra gidip hacizli boş evin bir köşesine sızıyordu.

Bir müddet sonra eve de gitmez oldu. Artık sağdan soldan da para vermez olmuşlardı. Hüzünlü ve kederli müzikler bitene kadar eğleşiyor, sonra da bulduğu ilk kuytu yere sızıyordu.

Bir gün tesadüfen gazinoların dağılımı sırasında Zorba’yı gördü, heyecanla: “Zorba Abi!” diye bağırdı. Zorba sesin geldiği yere baktı, Memili’yi gördü. Acıdı mı, utandı mı bir müddet kendisine baktı kaldı. Sonra bir para çıkarıp yanındaki verdi. O da getirip Memili’nin avucuna sıkıştırdı. Konuşmadan arabaya binip gittiler. Bu Memili’nin çok zoruna gitti. Beraber yemiş içmiş hoş vakit geçirmişlerdi. İnsan gelir bir hal hatır sorardı. Ama düştüğü durumu hatırladı. Malını mülkünü çoluğunu çocuğunu saygınlığını ne varsa her şeyini kaybetmişti. Şimdi ondan bundan yardım alıyordu. Zorba ise hala eskisi gibi dimdik, iyi giyimli, yakışıklı, saygın bir halde hayatına devam ediyordu.

Günler günleri kovalarken mevsim kışa döndü, havalar soğudu, kuytularda kalınmaz oldu. Soğuktan köpekler bile dışarıda duramıyordu. Bir gün Memili acılar içinde ispirto şişesi cebinde şarkıları dinledikten sonra, keder yüklü bir halde bulduğu ilk kuytuya kendini attı. Zorbayı gördüğü günden

beri aklından çıkmayan onun: “Bu meret şişede durduğu gibi durmaz, sen ona hâkim olmazsan o sana hâkim olur,” sözü gelip gelip beynini meşgul ediyordu.”Acaba böyle mi oldu, böyleyse, bundan kurtuluş yok muydu, diye düşündü. Canı çok acıyordu. Bütün sevdikleri gözünün önüne geldi; evi, ailesi, komşuları, mahallesi, işi, dükkânı, çarşısı, dostları hepsini hatırladı. Kızı gözünün önünden hiç gitmez olmuştu. Ayşe Gelin’i utancından aklına bile getiremiyordu. Yavaş yavaş vücudunu hoş bir sıcak sarmaya başladı. Sonra birden nasıl olduysa içine bir ümit ışığı doğdu. Kendi kendine sevindi, rahatladı. Yarın ilk iş olarak gidip iki rekât namaz kılacağım, tövbe istiğfar edeceğim, dedi. Hemen bir iş bulup çalışmaya başlarım, sonra da gider Ayşe’mın ayaklarına kapanırım “Affet beni derim, tövbe ettim, bir daha kötülöklere dönmeyeceğim derim, vicdanlıdır benim Ayşe’m affeder.” dedi kendi kendine. Sıcak tüm vücudunu sardı, aylardır ilk defa rahat bir uyku uyuyacaktı. Memili kendini sıcakın kollarına bıraktı.

Ayşe gelin kuşluk vakti yataktan kalktı, gitti pencereyi açtı, ayazın soğuşu yüzüne çarpınca, tekrar kapattı. Yan tarafta yatmakta olan kızına baktı, Melekler kadar saf tertemiz yüzü dünyadan habersiz uykuya teslimdi. “Ah,” dedi. “Memili olsaydı şimdi bağrına basar beraberce uyurlardı.” diye söylendi. Yan mahalleden bir sala sesi geldi. Salanın sonunu beklemeye başladı. Hoca uzattıkça uzattı, uzattıkça uzattı. Ayşe Gelin tekrar düşüncelere daldı, Kebapçı Memili hakkın rahmetine kavuşmuştur lafını, gözünde iki damla yaşla hoca mı söyledi kendi mi hayal etti anlayamadı, oraya kızının yanına yığıldı.

YOLCULUK

Otobüs bozuk yollara aldırmandan içindekileri çalkalaya çalkalaya yol alıyordu. Bu hale kimse aldırıyor, çoğu benim gibi gözleri kapalı uyumaya çalışıyordu. Etrafta seyredecek hiçbir şey yoktu. Ağaçsız dağlar, boş ovalar önümüzde uzayıp gidiyordu.

Dayanamadım, yumuk gözlerimi açtım, tutulmuş boynumu sağa sola çevirdim, bir iki defa derin derin nefes aldım. Aklımdan çay istemek geçerken gözlerimi yeniden yumdum.

Otobüs homurtuyla durdu, ne olduğunu anlamaya çalışırken, sakalı uzamış kapkara suratıyla tam bir at hırsızına benzeyen muavin, mikrofon elinde gayet rahat bir şekilde iki saat rötar verdiklerini söyledi.

Bense, önce boş gözlerle otobüsün içindekilere baktım. İçerde birkaç kişiden başka kimse kalmamıştı. Onlarda uyuyorlardı. Kararsız kararsız dışarıya baktım, ıssız terminal, boş yazıhaneler, uzaktaki kent bana bir şey ifade etmedi. Yine de kalkıp kente gitmek için bir dolmuş durdurdum.

Gezmekten yorulunca bir lokanta bulup, karnımı doyurdum. Aç karnına yolculuk çekilmiyordu. Karnım tok, yorgunluğum geçmiş, rahatlamış bir şekilde masada oturan lokantacıya parasını uzattığım anda, omzuma birisi dokundu. Dönüp baktım, bizim bölükten garnizonun postalığını yapan Şeref'ti. Üzerinde asker kıyafeti, belinde silah, bir karış boyu ile karşımda sırtıp duruyordu. Sırtmasını hiç bozmadan:

“Çavuşum, izinden mi dönüyorsun?” diye yıldı. Ben de bir yoldaş bulma sevinciyle:

“Evet, izinden dönüyorum, ya sen?”

“Ben de öyle.”

İzine sivil kıyafetle gidilirdi. Ben Şeref'in bu kıyafeti nereden bulduğunu, üstelik belinde de bir silah vardı, bu silahı nasıl elde ettiğini düşünürken, O:

“Şurada otelde çantam var, çantayı alıp garaja beraber gidelim,” dedi. İki saat doluyordu, artık yavaş yavaş garaja gitme vakti gelmişti.

“Olur,” dedim. Beraberce çıktık lokantadan. Eliyle gösterdiği otel tarafına doğru yürümeye başladık. Laf olsun diye:

“O silahı nereden aldın?” diye sordum. Gülerek:

“Karıştıрма,” diye cevap verdi. Yanımda yürüdüğü ve Muş’a kadar beraber yolculuk yapacağımızdan, bu halinden rahatsız oldum. Bir yandan yürüyor bir yandan da yan gözle onu süzüyordum. Gözleri fildir fildir, ufacık boyu ile etrafa çalım satıyordu. Bu hali sinirime dokundu:

“O silahı çıkar valize koy, bu şekilde yolculuk olmaz, inzi batlar yakalarsa canına okurlar,” dedim. Yine çokbilmiş haliyle:

“Korkma! Bu bizim sigortamız, kimse bize yaklaşılamaz,” diye cevap verdi. Otele de gelmiştik. İçeri girdik. Otelin ışsksız, küçük bir holü vardı. Görevli, kapı girişinin bitişiğinde küçük bir camlı bölmede oturuyordu. Esmer, tıraşsız yüzü ve çatık kaşlarıyla ortama uygun karanlık esrarlı bir duruşu vardı. Şeref:

“Çantamı alacağım, oda anahtarını ver,” dedi. Anahtarı aldıktan sonra bana dönüp:

“Çıkalım,” diye işaret etti. Ben, huzursuzlanmışım, rahatsız bir şekilde:

”Sen al da gel, ben beklerim,” dedim.

Salon karanlıktı. Oturacak bir yer de yoktu. Ama bir çanta alıp gelmek ne kadar sürecekti ki? Altı üstü bir kat yukarısıydı. Şeref çevik bir hareketle koluma girip:

“Beraber çıkalım, ben çantayı hazırlarken sen de bir çay içersin,” dedi. Karşı koymadım, zaten görevliden de iyice sıkılmışım. Onun şeytani bakışları altında beklemektense yukarı çıkmak işime geldi.

Dar ve aşınmış merdivenleri beraberce çıktık, Şeref merdi-

ven başındaki bir odanın kapısını açıp girdi. Benim girmem için kapıyı sonuna kadar açtı. Ben girince kapıyı kapatıp arkadan kilitledi. Anında dönerek belindeki silahı çektiği gibi yüzüme dayadı:

“Çıkar paraları!” diye bağırdı. Delirmiş gibi bakıyordu. Oda çok küçüktü. İçerde bir somya, küçük bir etajerden başka bir şey yoktu. Aradaki boşlukta ise iki kişi ayakta zor duruyordu. Elinde silah yüzüme dayalı halde bir adım uzağımda dikiliyordu. Silahı öyle bir tutuşu vardı ki nerdeyse burnuma değdi degecekti. Namlusu iki gözümün arasında pırl pırl parlıyordu. O anda ürperdiğimi, tüylerimin diken diken olduğunu hissettim. Donup kalmıştım. Davranışı hiç şakaya benzemiyordu. Ne yapacağımı düşünürken ağzımdan gayri ihtiyari benimde inanmadığım:

“Çek lan şu plastiği!” diye bir cümle dökülüverdi.

O zamana kadar ne bir telaş ne bir korku emaresi göstermiştim, zaten bir şey de düşünememişim ki. Silahın sahte olacağına dair de en ufak bir fikrim yoktu. Loş, ışısız odada bütün aydınlığı üzerine çekmiş gözümün önünde pırl pırl parlayan silahın gerçekliği şüphe götürmez gibiydi. O üç beş saniyelik zaman sanki durdu kocaman bir an oldu. Bir ara aklımdan saldırıp silahı almak gibi bir düşünce gelip geçti. İşte o sessizliğin hüküm sürdüğü saniyelerin bitişinde Şeref:

“Hi hi,” diyerek ilk gördüğümdeki sırtmasıyla, silahı tekrar kılıfına koydu. Beş saniyelik savaşı kaybetmişti. Çantayı somyanın altından çıkarıp, yatağın üzerine bıraktı. Fır fır fermuarlarını açmaya başladı.

Oda iki kişiye dar geliyordu üstelik iyice ısınmıştı. Şeref hareket etmekte zorlanıyor, boynundan boğazına doğru boncuk boncuk terler akıyordu. Bana dönerek:

“Burası dar oldu, istersen sen aşağıda bekle, ben hemen gelirim,” dedi.

Bu söz beni rahatlattı. Bununla beraber aşağı inerken sı-

caktan değil de heyecandan terlediğimi hissettim. Aşağı iner inmez gözüm camlı bölmeye gitti. Camlı bölme boştu, görevli yerinde yoktu. Onun yerinde olmayışı beni yeniden huzursuz etti. Etrafıma bakınıp ne yapacağımı düşünürken, şeref’in merdivenden inişini duydum. Eli boştu. Bana yüzünü acındırarak:

“Biraz işim uzayacak, istersen sen git, ben yetişirim,” dedi.

Ben de sanki hiçbir şey olmamiş gibi ve bir an önce oradan çıkmak için:

“Tamam, sen de acele et yoksa otobüsü kaırırısın.” dedim.

İki adım ötedeki kapıdan çıkarak, terden sırlıslıkla olmuş bir halde titreyerek garaj yönüne doğru yürümeye başladım. Yürürken arkamda görevlinin bir köşeden beni izlediği hissine kapıldım. Caddeyi bitirene kadar başım dik, adımlarımı sakın sakın atmaya gayret ediyordum. Geçirdiğim tehlikenin gerçek olduğunu anladıkça titremem daha da arttı. Garaja vardığımda cebimdeki  yüz lira para sım sıkı tutmaktan ve terden iyice ıslanmıştı.

Otobüsü hareket ettiğinde şeref hala gelmemişti. Benim heyecanı ve korkum geçmiş, normal düşünmeye başlamıştım. İimde yavaş yavaş bir pişmanlık yükselmeye başlamıştı. Keşke parayı verse miydim? Diye aklımdan geçiriyordum.

O sırada biri omuzumdan tutmuş hızlıca beni sarsıyordu. Gözlerimi açtım. Muavin:

“Hemşerim geldik, uyan” diyordu.

MUTLULUK

Aygül sabah kahvaltısını yapmış, gündelik işlerden olan ufak tefek dağınıkları da topladıktan sonra, el işlerini alıp çardağa çıktı. Yaz sonuna kadar yerinden kalkmayacak yatık sandalyesine eteklerini toplayarak uzandı. Ayaklarını ileri uzatıp başını geriye bıraktı. Üzerinde basmadan dikilmiş bir entari, onun üstünde de omuzundan atılmış örme bir yün ceket vardı. Elindeki ne zaman başladığı ve ne zaman biteceği belli olmayan yün örgüye, bir gün önceden bıraktığı yerden ilmik atmaya başlayacaktı. Artık avuçlarının içinden uzayıp sarkan, kol ve parmakların marifetiyle atılan ilmikler yüzünden bütün bedeni sandalyeyle beraber sallanırdı. Gözü parmaklarının arasındaki çelik millerin ucundan başka yeri görmezdi. Ara sıra başını kaldırır, parmaklarına ip dolarken, şöyle çevresine bir göz atar, hiçbir şey görmemiş gibi tekrar eski konumuna dönerdi. Mevsim baharı ortalamış yaza yaklaşmıştı. Kuşlar evin etrafındaki ağaçlarda öterek daldan dala konuyorlardı. Aralarında bir bülbülün eşini çağıran sesi, kulağından ruhuna giderken, bütün sinirlerini gergef örer gibi düzeltip, yumuşatırdı. Üveyik kuşunun uzaklardan gelen sesi, yalnızlığını taçlandırırken, daha yapraklarından kopmamış çiçekler, etrafa elvan türlü koku yayardı. Ağaçlar yeni yeni yapraklanırken, arılar bunların arasında uğramamış olduğu çiçekleri arardı. Kelebeklerin yapraklar arasındaki zikzaklı uçuşu, şaşkın insanların sevinç dansına benzerdi. Kazılmamış topraklarda papatyalar, yoğurt çiçekleri, nergis, gelincik ve mor sümbüller, bayram şenliğinin süslerini andırırdı. Nihayet baharın eksik olmayan esintisi, bütün bu nebatatın ve canlıların çıkarmış olduğu rayiha ve sesi birbirine karıştırarak, tıbbın formüle edemediği sırlı bir ilaç gibi, gönülleri ve ruhları yumuşatıp rahatlatırdı. Ve böylece Aygül, oturmuş olduğu sandalyesinde kendinden geçer, Güneşin, entarisinin

açık bıraktığı ayaklarına vuran ısını vücutuna yayarken, yıllara ve olaylara dalar giderdi.

Aygül, parmakları yoruluncaya kadar milleri salladı durdu. Bir ara yorulur gibi oldu. Başını sandalyenin yüksek arkılığına yasladı, gözlerini güneşin parlaklığından korumak için kapadı. Gözleri kapalı olduğu halde, güneşin parlaklığını ve sıcaklığını yavaş yavaş içinde duymaya başladı. Vücudunun gevşediğini hissetti. Rahatladı. Birkaç defa temiz havayı ciğerlerine doldurdu. Ellerini millerle beraber göğsüne doğru çekti. Aklı, yine hayallerle dolmaya başlamıştı. Kocasından sonraki düşkün günleri gözlerinin önüne geldi. Yokluğu, yoksulluğu, açlığı, parasızlığı, bunlarla mücadelesini tekrar yaşamaya başladı. İyi insanları hatırladı. Yıllarca evinde oturup kira vermediği ev sahibini, yemeksiz bırakmayan komşularını, başı sıkıştığında gittiği büyükleri, çocuklarına kol kanat geren mahalle esnafını, kendisine gündelik işi veren evleri, en çok da kimseye yük olmamak için tek oda evdeki işkence gibi geçen saatleri ve hepsi acılarla dolu bir otuz yılı tekrar yaşadı. Üç tane pırlanta gibi çocuk büyütmişti. Kız yanında, oğlanlar başka şehirlerdeydi. Her zaman arar hal hatır sorarlardı. Onlarla her konuşmasında otuz yılın yükü biraz daha hafiflerdi. Acılar, açlıklar, işkence gibi saatler şimdi geride kalmış, artık acılarını duymuyordu. Onları kendileri yaşamamış, sanki bir film seyretmiş gibiydi. Hepsi geride, çok uzaklardaydı. Üç çocuğunun da evi vardı. Dolapları yiyecekle doluydu. İşleri vardı. Kimisi araba, kimisi telefon telaşındaydı. Yiyecek, giyecek hiç dert değildi. Gittiler mi, bir araba dolusu yüklenir gelirlerdi. Kimseye muhtaç olmadan yaşıyorlardı.

Aygülün bütün vücudunu bir ürperti kapladı. Kendi kendine “Mutluluk bu herhalde” dedi. Ürperti vücudunu öyle bir sardı ki, bundan aşırı bir haz duydu. Gönlü tüm sevdikleriyle doldu. Her şey geliyor “Beni de hatırla, beni de hatırla,” diyor

içine doluyordu. Gevşedikçe gevşedi, teni pamuk gibi yumuşadı. Bir bulut kadar hafifledi. Gönlündeki bütün sevgi ve mutluluklar gelip yüzünde toplandı.

Annesinin son anına yetişen Nurgül, annesini bulduğu anı ağabeylerine anlatırken:

“Bir görmeliydiniz! Yüzü o kadar güzel ve nurluydu ki anlatamam! Ona anne demekten yüzü bozulur diye korkuyordum! Sanki bir rüya görüyor, mutluluktan uçuyor gibiydi.”

TATİL

Badem kapıyı çekip çıkarken içerden dehşetengiz bir çığlık duyuldu:

“İnşallah gittiğin denizlerde kaybolasın da, davul gibi şişsin!”

Kapıyı hışımla çarpan Badem, arabaya binerken arsız arsız sırtıyordu. Arabanın içindeki dört kişi bozulmuş, ne diyeceklerini şaşırmışlardı. Turhan bir iki öksürür gibi boğazını temizledi, derin nefes aldı. Ih, mih ederek Badem'e dönüp:

“İstersen gelme, evin razılığı yoksa kendini zorlama.” diye boşa gideceğini bildiği birkaç cümleyi söyleyiverdi. Badem evden çıkıştaki sırtmasını kaybetmemiş yüzüyle, Turhan'a cevap bile vermedi. Bu defa Çokatar Mehmet:

“Gerçekten işin varsa gelme. Yengeyi bu kadar kızdırdığına göre mutlaka başka bir işin vardı.”dedi.

Badem aynı sırtımayla yüzü dondurulmuş gibi duruşunda devam ediyor, ağzını bile açmıyordu. Sanki hanımı ona kızmamış, güle oynaya peşinden sular dökerek uğurlamış gibi zevkten dört köşeydi. En kibarları sayılan Aşçı Keklik Usta:

”Dönelim, dönelim de bırakalım Badem'i,” dedi. Birkaç dakika sonra arabayı kullanan Kemal:

“Döneyim mi?” deyince, Badem oturduğu iki kişinin arasında önce sağa, sonra sola yarım bir dönüşle duruşunu rahatlattı. Sırtmasını anlamlı hale çevirmek için kaşlarını küçülttü, alnını daralttı, gözlerini yuvalarının içine çekerek:

“Arkadaşlar! Kendinizi senenin en eğlenceli tatiline hazırlayın. Size söz veriyorum, cebinizdeki paranın on katıyla bulamayacağınız eğlenceler bulacağım. Denizin, kadının, içkinin en iyisini bu tatilde tadacaksınız. Bana ayak uyduramayın dünya âleme rezil ederim. Davranın hele! Açılın yollar! Akdeniz'in kudurmuş beşlisi geliyor, hayyyt be!” diye açılan ağzı on beş dakika abuk sabuk konuşmalarla dolup dolup boşaldı. Onun saçma sapan konuşmalarını Keklik Usta kesip:

“Aman! Kaybolup, davul gibi şişme de, senden başka bir şey istemiyoruz.” dedi. Arkasından Turhan söze atılıp:

“Evet! Davul gibi şişme de!” diye ünleyerek uzun bir kahkaha attı. Kemal de bir şey söyleyecekti ama ortada bir davul gibi lafı sonra da “ha ha ha...” diye bir gülmedir gidiyordu. Türkoğlu’nu geçmiş, Kömürler kavşağına yaklaşıyorlardı. Biraz sonra otoban sapağından Gâvur Dağı’na tırmanmaya başlayacaklardı. Arabanın içinde beş kişi hep bir ağızdan konuşuyor, kim kime ne soruyor, kim kime ne anlatıyor belli değildi.

Araba şoseden ayrılıp otobanın halı gibi yoluna girince koltuklar ev rahatlığı vermeye başladı. Sarsıntı bitmiş, titreşim ve ses kalmamıştı. Yolculuk şimdi daha bir rahat hale gelmişti. Altlarındaki modeli eski araba otobanda yağ gibi akıyordu. Dağın yukarılarında çocukların satmış olduğu yemiştan almak için durdular. Ovanın bakımlı bahçelerinden toplanıp gelen yemişlerin güzel görüntüleri iştah açıyordu. Yumruk gibi olmuş yemişin üç dört tanesi bulunduğu kabın yüzünü dolduruyordu. Bizimkiler pazarlık yapıp iki kap aldılar. Yemişleri arabaya koyup biraz genleştiler, arabaya binmeden serin havayı derin derin soludular. Dağları indikten sonra bu havayı bir daha Çukurova düzlüğünde bulamazlardı. Hafif hafif esen yel terli vücutlarına ürperik serinlikler veriyor, tepelerinden vuran güneşe aldırıyorlardı. Fazla eğleşmeden tekrar arabaya bindiler. Geçtikleri birkaç tünel ve köprüden sonra, Maraş’ı gerilerine, Çukurova’yı önlerine alarak, yedikleri yemişlerle açıklarını bastırmaya çalıştılar.

Çukurova’nın acımasız sıcağından yer yer asfalt yumuşamıştı. Arabanın soğutucusunun pek faydası olmuyordu. Sıcaklığın ağırlaştırdığı bedenlerde bir çözülme başlamış, yorgunluk çökmüştü. Adana’ya girerken herkes başını bir tarafa atmış uyumaya çalışıyordu. Şoför Kemal radyoda çalınan müzikle baş başaydı. Senede bir defa yaptıkları bu tatil hepsine ilaç gibi geliyordu. Normalde içlerinde Badem’den başkasının

aşırı hayatı yoktu. Evden işe, işten eve. Bu tatilde yaşadıkları eğlenceler, yıl boyu birbirlerine anlatıp durdukları normal hayatlarında yapamayacakları eğlencelerdi. Gezip göreyim, bilgim kültürüm artsın gibi bir gayeleri yoktu. Kemal, geçmiş tatillerde yaşadıkları anıları tekrar tekrar düşünerek Mersin'in yüz kilometreye serpilmiş kıyı şeridindeki pansiyonlara doğru yol alıyordu. İki saate kalmaz yerlerini bulacaklar, denizin ve çamların ortaklaşa çıkardığı temiz havayı soluyacak, serbestliğin ve sorunlardan uzaklaşmanın verdiği yeni bir güçle bambaşka yüklenimler alacaklardı. Yıl boyunca sertleşmiş, aşınmış, kopmak üzere olan sinirleri tekrar yumuşayıp sağlamlaşacak, çocuk gibi istedikleri her hareketi yapacaklardı. Esasen içlerinde Turhan'ın dindarlığına bakarak hareketlerini ayarlamalarına rağmen, geçmişteki müdahalesinin birinde, bundan sonra sen bizimle gelme denince, onun da bir daha sesi çıkmadı. O da, nihayet işine gelmeyen bir hareket olduğunda yönünü döner, görmezlikten gelir, uyumlu olmaya çalışarak, beraberce eğlenmeye devam ederdi. Kendilerince işledikleri günahları tatil dönüşünde hatırladıklarında, Allah beterinden esirgesin der, kendilerini avuturlardı.

Arabadakiler neredeyse horlayarak uyuyorlardı. Kemal, pansiyon için ilk durduğunda "Kalkın bakım," demese uymaya devam edeceklerdi. Arabadan indiklerinde Çukurova'nın nefes almakta bile zorlandığı yapışkan, ıslak sıcağı gitmiş, yerine denizin nispeten serine uyan hafif esintili sıcağı gelmişti. Vakit ikindiye yakın olduğundan ellerini çabuk tutmaları gerekti. Yoksa geceyi kumların üstünde geçirebilirlerdi. Pansiyonlara baka baka Kız Kalesi'ne geldiler. Beş kafadar, durduklarında önce denize ve kıyıya bakıyor, sonra pansiyon derdine düşüyorlardı. Burada da arabadan iner inmez kıyıya koştular. Kıyı boydan boya doluydu. Çadırcılar, pansiyoncular, tezgâh açan satıcılar diğer yerlere göre biraz daha canlıydı. Bu canlılık hoşlarına gitti. Aşçı Keklik Usta:

"Bu akşam buralıyız, pansiyon bulamazsak yola yarın de-

vam ederiz,” dedi. Buna hiç biri itiraz etmedi. Arabayı uygun bir yere çekip pansiyonların olduğu evleri dolaşmaya çıktılar. Herkes kendi telaşındaydı. Denize gidenler, dönenler, yemek hazırlığı yapanlar, her yer tıklım tıklım tatilci doluydu. Badem’in:

“Arkadaşlar buraya bakın.” diye seslendiğini duydular. Yanına vardıklarında, altmış yaşın üstünde kibar bir bayanla ayaküstü konuştuğunu gördüler. Badem, gelenlerin selam vermelerine bile fırsat vermeden:

“Arkadaşlar burada yer var ama giriş katı,” dedi. Üst katı tatilci yaşlı bayanlarca tutulmuş iki katlı binanın giriş katıydı. Giriş katı olması çok önemli değildi. Onlar kalınacak yeri yemek ve yatmak için kullanırlardı. Odalara şöyle bir baktılar, Badem’e dönüp teker teker:

“Olur, tutalım,” dediler. Kemal gidip arabadan çantaları aldı geldi. Çabucak yerleştiler. Saat üçü geçmişti. Aşçı Keklik Usta:

“Hadi bakim herkes denize, sekizde burada olalım, ondan sonrasını konuşuruz,” dedi. On beş dakika sonra herkes, ayağında şort, başında şapka, üstlerinde yazlık tişörtle kılıkları değişmiş olarak sahilde soluğu aldı. Yanlarında getirdikleri su topunu da alarak şapka ve tişörtlerini çıkarttıkları yere bırakıp koşar adım denize girdiler. Üç saat boyunca suda cebeleşip durdular. Turhan’la Badem iki defa Kız Kalesi’ne yüzerrek gidip geldi. Deniz suyunu hiç görmemiş gibi bir türlü çıkmak istemiyorlardı. Ilık ve tuzlu su bunları incitmeden eğlendiriyor, sıcakın pelteleştirdiği vücutlarına can gelip, yavaş yavaş kasları normale dönüyordu. Sulara dalıp, birbirlerini çekerek şakalaşmalar, dalgalara karşı atlayışlar derken çocuksu oyunlarla yorulup bitkin düştüler.

Keklik Usta:

“Haydin dışarıya,” diyerek, yorgun argın sudan çıkıp kıya-fetlerin oraya kadar gitti. Kendini yere atıp uzun süre gözleri kapalı dinlendi. Gözlerini açtığına herkesin bir tarafta ses-

sizce yattığını gördü. Biraz kendine gelmişti. Pansiyona gidip yemek hazırlaması gerekti. Kalktı:

“Ben gidiyorum, bir buçuk saat sonra yemek hazır olur.” dedi. Pansiyoncu hanımdan, bakkal, market fırın bilgilerini aldı. Mutfakta her şeyi yapabilecek edevat olduğunu gördü. Çarşıya gidip sebze aldı. Kasaptan kıyma çekti. Güzel bir patlıcan kebabı hazırlayıp, fırına verdi. Yoğurt alıp ayran yaptı. Bir örtü bulup masaya serdi. Bardakları, çatalları, ayranı, suyu masaya yerleştirdi. İş tam bitirmişti ki dört arkadaş ağır hareketlerle kapıdan içeri girdi. İlk günde kimsenin konuşacak hali kalmamıştı. Keklik Usta fırından patlıcan kebabını alıp geldi. Masaya koydu. Sıcak pideleri adam başı iki tane düşecek şekilde önlerine koydu:

“Haydi, başlayın arkadaşlar, afiyet olsun,” dedi.

Masanın etrafına yerleşen kafadarlar önlerine konan ekmeği alıp on kişiyi doyuracak patlıcan kebabını yemeye başladılar. Bir yandan yiyor, bir yandan da Keklik Usta'ya övgüler yağdırıyorlardı. Dünyanın en lezzetli yemeği, acıkmış insanın önüne konan yemek olduğunu bilen Keklik Usta iki de bir yapılan övgülere “Afiyet olsun,” diyerek karşılık veriyordu. Yemeğin sonuna doğru içerden çayın fokurtusu gelmeye başladı. Keklik Usta bu defa masayı toplayıp, örtüyü silkeledikten sonra tekrar serdi. Arkasına çay bardaklarını, şekerini, kaşıkla getirip masaya koydu. Tam demini alınca çayı bardaklara doldurup arkadaşlarına verdi. Çaydan aldıkları her yudumda damarlarında dolaşan kanın değiştiği hissine kapılan arkadaşları, Keklik Usta'yı bu defa da “Helal olsun Ustam!” diye ünlemeye başladılar. Birkaç bardak çaydan sonra yavaş yavaş canları üstlerine gelmeye başladı. O eve geliş hallerinden eser kalmadı. Birbirlerinin gözlerine bakıp dışarı çıkmak için fırsat kollamaya başladılar.

Gece sahile inerek renkli ışıkların altında çay bahçesine oturdular. Aslında burası çay bahçesi değil, umuma açık park gibi bir yerdi. Bir köşesinde bulunan açık çadırda her türlü

meşrubat, çay ve yiyecek ihtiyaçlarını karşılayacak büfe vardı. Gecenin geç saatlerine kadar buralar insanlarla dolar taşar, müzik dinlenip sohbet yapılırdı. İlk defa burada tanışan tatilciler dostluklarını yine burada ilerletir, uzun yıllar sürecek ahbaplıklar kurarlardı. Burada bir günlük, bir saatlik dostluklar insanlarda ömür boyu unutamayacağı anı olarak kalırdı. Bu sohbetlerde sonu ölümle biten kral kızının efsanesini yine aynı heyecanla bilmem kaçınıcı defa dinlerler, bir babanın kader değiştirmek için yaptırdığı kalenin, şimdi sadece bir efsaneye şahitlik yaptığını düşünür ve üzümlerdi. Bizimkiler ilk günün hatırına gece geç vakitte döndüler. Başını yastığa koyanlar hemen derin bir uykuya dalıyordu. Yorgunluktan çıkarttıkları horultular dışardan dahi duyuluyordu. Tatil başlamış, bizimkiler ilk günün mutluluğunu şimdi rüyalarında yaşamaya başlamışlardı.

Günler Akdeniz'in ılık ve tuzlu sularında, park bahçesinin romantik gece sohbetleri ve Keklik Usta'nın nefis yemekleriyle her yıl olduğu gibi güzel geçiyordu. Badem'in yola çıkışta verdiği söz hala yerine gelmemişti. Ne en güzel kadını bulmuş, ne en güzel âlemi yapabilmişlerdi. Günleri deniz, park ve Keklik Usta'nın yemekleriyle geçmişti. Bir gün sonra da dönüş yoluna çıkacaklardı. Badem'in eğlence bulmak için bütün çabası boşa gidiyordu. Badem'in yaptıklarına kimse aldırıyor, Badem'in lafları hep havada kalıyordu. Badem, öğlenin sıcağına aldırmadan yine iki defa yüzerek Kız Kalesi'ne kadar gidip geldi. Yorgunluktan bitap düşmüş şekilde kumsala çıkıp yattı. Soğuyan vücudunu şimdi güneşle ısıtacaktı. Saatlerdir suda morarmış dudaklarını normale döndürmek için en aşağı bir saat güneşlenmesi gerekirdi. Badem'den sonra Çokatar Mehmet geldi. O da kendini kumlara atarak güneşlenmeye başladı. Canı üstüne gelen Badem yattığı yerden kalkıp oturdu. Biraz uzağında yatmakta olan Çokatar'a:

"Burada yapacak bir şey kalmadı." diye seslendi. Bu sözü Çokatar'la beraber yanlarındaki iki yaşlı bayan da duyup gü-

lüksedi. Badem bayanlara dikkat kesilip baktı, kendine güldüklerine kanaat getirip:

“Hayırdır, tanışıyor muyuz?” diye zevzeklendi. Bayanlar bir daha gülüştüler. İçlerinden biraz daha genç olanı Bademe dönüp:

“Siz benim pansiyonu tutmadınız mı?” diye cevap verdi. Badem ancak o zaman onları tanıdı. Pişkinlikle ve gülererek:

“Kusura bakmayın, sizi o günden sonra bir daha görmediğimiz için tanıyamadım,” dedi. Bayan:

“Yok canım! Olur, böyle şeyler! Nasıl geçiyor tatiliniz? Eğleniyor musunuz? Biz, biraz önce yemlenelim demenize güliyoruz, siz de bizim kusurumuza bakmayın,” dedi.

Badem hemencecik sıcak bir sohbet ortamı yarattı, kısa bir sohbetten sonra, akşam için ortaklaşa küçük bir eğlence gecesi düzenlemeye karar verdiler. İçeceklerle kebablar bizimkilerle, mutfak türü diğer yiyecekler bayanlara bırakıldı. Bizim kafadarlar, hiç olmazsa bu akşamımız güzel geçsin hesabıyla bolca içecek, bolca et, ekme aldılar. Keklik Usta kuşbaşıdan, kıymadan kebablar dizdi. Taze sebzelerle ezme salata yapıp, sıcak pidelerle servise hazırladı. Karşı binadan pansiyon sahibi bayan yanında bir arkadaşıyla geldi. Üst katta tatil yapmakta olan pansiyoncunun arkadaşlarından yetmişlik yedi bayanın da katılmasıyla, toplam on dört kişilik uzun bir masa hazırlandı. Çığ köfte, üç dört çeşit salata, peynirli, zeytinli birkaç tür meze ile canlı bir sofraya kuruldu. Bayanların hepsi de güngörmüş, olgun, kültürlü kimselerdi. Konuştukça bizimkilerin ağzı açık kalıyor, aralarındaki yaş ve kültür farkı hemen göze çarpıyordu. Ama çabuk uyum sağladılar, yenilip içilmeye başlanınca fark mark kalmadı. Nefis, sıcacık kebabın yanında mezeler, içecekler kırılı gidiyordu. Oyunlar şarkılar gece ilerledikçe ahesteleşiyor, klasik müziğin makama uygun besteleri hanımların ağzında birer mest aracı oluyor, şarkıların ruha işleyen nağmeleri hanımlarda hüznün kapıları açarken, bizimkilerde dertlenmelere yol açıyordu. Gece o ka-

dar iyi gidiyordu ki mezelerin, şişelerin gittikçe azalması bizimkileri üzüyor, gece hiç bitmesin sabaha kadar eğlenelim istiyorlardı. Ama heyhat! Her gecenin gibi, bu güzel gecenin de bir sonu vardı. Hem de o son öyle bir geldi ki bu geceye hiç yakışmadı. Kebap pişirmede Keklik Usta'ya yardım eden Çokatar, kadınların en genci sayılan altmışlık pansiyon sahibine kebabı sunarken “Alır mısın Teyze?” diye hitap etti. Vay bunu diyen sen misin? Pansiyoncu Bayan buna o kadar gönül koydu ki işin sonunu dargın olarak orayı terk etmeye kadar vardırdı. Pansiyoncu Bayan'ın gitmesiyle ortalık buz gibi oluverdi. Esasen, bayanların hepsi de, pansiyoncunun davetli arkadaşlarıydı. Onlar da birer ikişer ayrılınca bizimkiler ortada sap gibi kalıverdiler. Gece güzel başlamış, ama kötü bitmişti. Kadınlar gittikten sonra da tartışma devam etti. Badem'i kimse zapt edemiyordu. Çokatar'a söylemediğini bırakmadı. Sonra da kapıyı çekip çıktı. Çokatar da arkasından gitti. Sahile kadar bin bir özü birden dilemesine rağmen bir türlü Badem'i sakinleştiremiyordu.

Gece epey ilerlemiş sabaha birkaç saat kalmıştı. Ortalıkta kimseler görünmüyordu. Sokak lambalarından başka uzaklarda tek tük parlayan ışıkların haricinde aydınlık yoktu. Parkın lambaları da sönmüş, sadece birkaç tane nöbetçi lamba yanıyordu. Çokatar'ın kaçınıcı defadır dilediği özür Badem'i rahatlatmaya yetmedi. Biraz sonra da öylece susarak sessiz kaldı. Sigaralarından çektikleri derin nefesleri, karanlık denizin hafif hışırtılı dalgalarına doğru üflüyor, beyinlerinin içindeki tatmin olmamış düşünceleriyle mücadele etmeye çalışıyorlardı. Çokatar'ın bir iki iç çekmesinden sonra tekrar özür dolu konuşmalara başlayacağını anlayan Badem, sigarasını atıp tişörtünü çıkararak denize doğru gitmeye başladı. Çokatar şaşkınlık içinde “Gitme! Hasta olursun, hava serinledi, dön geri.” dediye de, Badem oralı olmadı. Çok geçmeden ılık sular ayağını ıslatmaya başladı. Su gittikçe yükselip, bacaklarını, göğsünü, omuzlarını kapladı. Kadife yumuşaklığıy-

la sardığı vücuduna küçük dalgaların vuruşu, Badem'e ipek gibi yumuşak ellerle yapılan masaj gibi geldi. Öylece Badem beş on dakika gözleri yumuk bekledi. Çokatar'ın "Dön, yeter bu kadar," lafı kulağına kadar geliyordu. Başının dönmesi nispeten geçmiş olmasına rağmen, gecede yaşadığı hayal kırıklığından kaynaklanan siniri hala üzerinden atamamıştı. Çokatar'ın her seslenmesinde yatışacağına biraz daha sinirleniyordu. Şırıltılı dalgaların arasında kendi kendine "Şunun sesini duymayayım." diye söylenip boyunu aşan sulara kulaç atmaya başladı.

Badem, benim diyen yüzücülere taş çıkaracak kadar iyi yüzerdi. Suya girdi mi üç dört saat çıkmadan açıklarda yüzebilirdi. Ucunda ufak bir tehlike olmasından zevk alır, herkesin sudan korkması da ona ayrı bir özgüven verirdi. Üç dört saat hiç çıkmadan durduğu çok olmuştu bu sulara. Kız Kalesi'nin dev gibi kara silüetini sol tarafında bırakıp daha serin ilerilere doğru yarım saat kadar kulaç attı. Suların serinliğini iyice hissedince açık denize çıktığını anlayıp, sırtüstü döndü. Gökyüzünde ay batmak üzere, yıldızlarsa hala belirgindi. Demek ki sabaha daha en az iki saat vardı. Kız Kalesi'nin karartısı artık seçilmiyordu. Karada parıldayan ışıklar da iyice körelmişti. Badem serin suların verdiği uyarıyla biraz daha sakinlediğini, daha berrak düşünmeye başladığını hissetti. Çokatar'a duyduğu öfke yavaş yavaş geçmekteydi. Onun, kollarına sarılıp "Kusura bakma, ağzımdan öyle çıktı, kadının alınacağını bilsem söylemezdim." sözü, saflığını ve temizliğini gösteriyordu. Kendisi gibi kadın hakkında şeytanca fikre kapılmadığını, sadece eğlenmeye çalıştığını ve nezaketinin işaretiydi. Yüzüne vuran köpüklü dalgalara, ağzına kaçan tuzlu sulara rağmen sinirinin yavaş yavaş geçmekte olduğunu, aklının başına gelmeye başladığını fark etti. Biraz öncesine kadar aklında yüzmekten başka bir şey yoktu. Hep son gecemiz, son eğlencemiz, son fırsatımız mahvoldu düşüncesi kendini yiyip bitiriyordu. "Neyse." dedi kendi kendi-

ne, yıldızlara tekrar baktı, uzak, karanlık mavilerde bir mücevher gibi parlıyorlardı. Bir ara kendisini de onlara benzetti. Şimdi ben de onlar gibi uzakta ve karanlık mavilikler içinde yalnızım, diye aklından geçirdi. Hafiften üşüdüğünü fark etti. Denizin soğukluğu bayağı artmıştı. Biraz kulaç atayım dedi, döndü, beş on dakika karaya doğru yüzdü. Hayret! Hiç mesafe almıyordu, sanki yerinde sayıyor gibi geldi kendisine. Tekrar sırt üstü döndü, düşünmeye başladı. Yorulmuş muydu yoksa? Kulaçlarım fersizleşti mi acaba, diye geçirdi içinden. Kendini yokladı. Hayır, daha denizde geçen süre kadar durabilirdi. Yorulma emaresi hissetmedi. Bunları düşünürken serinliğin iyice arttığını fark etti. Ayrıca dalgaların da hareket halinde olduğunu hissetti. Biraz dikkat kesildi, evet doğrudu, hareket ediyordu. Düşündü, buralarda böyle bir akıntı yoktu. Tekrar döndü karaya baktı, Kız Kalesi kesinlikle görünmüyor, parlayan ışıklardan da mesafe belli olmuyordu. İçinden hafif bir tereddüt geçirdi, acaba bir akıntıya mı düşmüşü? Morali bozulur gibi oldu, anlamak için biraz yüzmem gerek, dedi. Döndü, önce sağına gitti, sonra soluna, başı tarafına, ayak tarafına derken sağına doğru bir akıntıya kapıldığını anladı. “İyi” dedi kendi kendine, bu akıntı karaya paralel gidiyor, beni fazla uzaklaştırmaz ancak yerimi muhafaza etmeliyim, etraf aydınlanmadan bir şey yapamam diye düşündü. Gücünü daha tasarruflu kullanmalıydı. Sabah olup bir şeye karar verdiğinde belki de iki saat kulaç atması gerekirdi. Akıntının da öyle fazla kuvvetli olmadığını tahmin edip, sırt üstü suda durup dinlenmeye başladı. Suyun karanlığı aynen devam ediyor, ay yerinden şimdi batmaya doğru gidiyordu. Ufuk hala karanlıktı. Badem düştüğü bu durumda paniklemenin hayatının sonu olacağını biliyordu. Elden geldiğinde sakin olmalı, doğru düşünmeli, en önemlisi de gücünü korumalıydı. Buna rağmen, ne kadar uğraşırsa uğraşsın olumsuz düşünceleri kafasından atamaz oldu. Bu defa, bu duruma düşmesine sebep Çokatar’a iyi bir küfür salladı. Sonra pansiy-

yon sahibi karı geldi aklına, Ona da “Sanki genç kızsın...” diye geçirdi içinden. Kendi payına düşeni de söylemeden duramadı, hafif gülümseme içinde “Şu tatili adam gibi yapmasını bilmezsin ... herif. İşin gücün onun bunun namusuyla, hadi içki içiyorsun kendine; kadınlara asılmak neyine senin?” diye söylendi. O anda ıslak yüzünün kızardığını, yandığını hissetti. Anneleri, nineleri yaşındaki kadınlara kötü niyetle yaklaştığına utanır gibi oldu. Hafif gülümsemeyle “Galiba kendime geliyorum.” dedi. Artık başının dönmesinden eser bile yoktu. Yalnız sallantıdan ve tuzlu sudan mide bulantısı duymaya başladı. Ay’a baktı, batmaya birkaç adam boyu vardı. Ufukta sanki biraz ağarma varmış gibi geldi. Hala akıntıda gidiyordu. Atacağı kulaçların kendini yoracağını bu karanlıkta ters yöne dahi yüzebileceğini düşünerek sırt üstü beklemeye devam ediyordu. Su iyice soğumuş, kendi de titriyordu. Ara ara dişleri birbirine çarparken vücuduna da ani ürpertiler geliyordu. Yuttuğu sulardan mide bulantısı iyice artmıştı. Kızgın bir şekilde “Daha iki saat yüzebilirim, sabah olsun sudan bir çıkım doğru eve, tatili matili batsın, içine ettik tatilin,” dedi. Bir ara motor sesi duyar gibi oldu, etrafına bakındı, tekne falan göremedi. Bir ara da sanki yanında yunus yüzüyormuş gibi sezinledi. Badem’in ilk halindeki dengeli, rahat ve güvenli yüzüşü kaybolmuş, kol ve bacakları uyumsuz çırpınışlar sarf ediyordu. Yüzünde korku izleri, iradesine yenilmiş, tutunacak bir şey arıyor gibi bir çift çaresiz göz sulara batıp batıp çıkıyordu.

Çokatar, Badem’in suya girişinden sonra yarım saat kıyıda onu seyretti, göremez olana kadar ara ara dön artık diye çağırmasına rağmen ondan hiçbir belirti gelmedi. Ayın yakamozladığı denizin yüzü küçük dalgacıklarda her karartı Badem’in başı gibi görünüyordu. Bir süre sonra “Ne yaptığını biliyor zahir,” diyerek pansiyonun yolunu tuttu. Eve girip kendini yatağa attı, başını yastığa koyar koymaz derin bir uy-

kuya daldı. Sabahleyin kalktıklarında saat onu buluyordu. Kahvaltılarını yapıp ayrılacaklardı. Keklik Usta yine peyniri, zeytini, yağı, balı, domatesi, salatalığı ile müstamel bir kahvaltı sofrası hazırladıktan sonra herkese kalkın ünlemesi yaptı. Gözlerini ovalayıp gerinerek yataktan kalkan gidip yüzünü yıkıyor, içlerinin yangısını söndürmek için aç karnına su içiyorlardı. Masa etrafında toplanınca Keklik Usta:

“Badem nerede?” diye sordu. Herkes bir birine bakarken, kendine yeni yeni gelen Çokatar’ın rengi birden bembeyaz oldu. Şaşkın halde:

“Valla gece kıyıya indik, biraz kızgındı, denize girdi, çağırdım, çağırdım çıkmadı. Bende gelip yatmıştım.” dedi. Herkes bir sessizlik çöktü. Onu en iyi tanıyan Turhan:

“Karşı Pansiyona bakalım, denizden çıkıp oraya uğramış olabilir.” dedi.

Kemal gitti, bir dakika içinde geri geldi:

“Yok.” dedi. Kahvaltıyı unutup hep beraber sahile koştular, kimseler yoktu, sahil bomboştu. Bizimkilerin ağzını bıçak açmıyordu. Ne yapalım der gibi birbirlerine bakarken Keklik Usta:

“Belediye’ye gidelim.” dedi. Belediyede durumu anlatıp çıktılar. Artık kontrol kendilerinden çıkmıştı. Bir yandan anons, bir yandan denize botlar çıkarıldı. Akşama kadar kimse Badem’den haber alamadı. Eve haber etmeyi bir türlü beceremediler. Polis, Jandarma defalarca dört kişiyi sorguya çekti. Ertesi gün tekrar denizde arama başladı. Öğleye kadar yine bir şey çıkmadı.

Öğleğin on kilometre ilerde sahile vurmuş bir ceset bulunduğu haberi geldi. Gittiklerinde Badem’i tanıdılar. Su yutmaktan davul gibi şişmiş, cansız yatıyordu.

YİĞİT İNSAN

Bakır Ali mahkûmlara ayrılmış bölmede iki jandarma arasında oturuyordu. Hiç bir tarafa bakmadan sadece önüne bakıyor, düşünüyor mu, düşünmüyor mu, yoksa da gözleri açık bir şekilde uyuyor mu, belli değildi. Salonda herkes yerini almış hâkimler bekleniyordu. Ayağının yanında deriden bir çanta, elinde üç dört yaprak parşömen kâğıdı olan şeffaf bir dosya ile halinden avukat olduğu anlaşılan, yönü, hem hâkime, hem Bakır Ali'ye bakacak şekilde durmakta olan bir adamla, yanında aynı kanepeye oturmuş sağ eli kesik, orta yaşlarda azgın suratlı, iri yarı, düzgün giyimli birisi vardı. Onların tam karşısında savcılık masası yer alıyordu. Bakır Ali umarsızca önüne bakıyor, dış dünyadan tamamen kopmuş gibi hiçbir şeyle ilgilenmiyordu. Salondakiler alçak sesle konuşurken, ne konuştukları anlaşılmasa bile, salonda hatırı sayılır bir uğultuya sebep oluyorlardı.

Uzun denecek bir bekleyişten sonra, savcı ve hâkimlerin salonda yerlerini almasıyla bu bekleyiş son buldu. Salon sessizleşti, nihayet hiç ses kalmadı. Hâkim, önündeki dosyaya uzun süre bakıp, sayfaları karıştırdı, diğer hâkimlere dönerek bir şeyler söyledi. Önce salondakilere sonra Bakır Ali ile kesik kollu adama baktı. Tekrar dosyaya dönerek yüksek sesle bir şeyler okudu. Hafif mırıltıların yükseldiği salondakilerden sessizlik isteyerek, mahkemeyi başlattığını belli edencesine başını kaldırıp savcıya söz verdi.

Savcı mütelasını yapıp, kanun ve ceza maddelerini sayarak Bakır Ali'nin cezalandırılmasını istedi. Hâkim, dosya üzerine birkaç not aldıktan sonra bu defa da kesik kollu adama dönüp avukatına söz verdi. Avukat, müvekkilinin yemek yemeye Bakır Ali'nin dükkânına gittiğini, yemek isterken sigarasını yakmak için Bakır Ali'nin yanan sigarasına uzandığında, Bakır Ali'nin önceden hazırladığı zırhla elini kopardığını, bu

davranışının onun geçmişinden de anlaşılacağı gibi canı ruhlu bir insan olmasından kaynaklandığını, uzun müddet müvekkilini takip edip bu fırsatı beklediğini, bunun gibi bir sürü başka suçlamalar yapıp uzun uzun konuştu.

Bakır Ali yine aynı durgunlukla önüne bakıyor, avukat anlattıkça kendi de olayları tekrar yaşıyordu.

Çok uzun süre yaşadığı hapis hayatında ne eziyetler çekmişti. Ne hücre cezaları, ne kavgalar, ne sıkıntılar yaşamıştı. Kaç defa ölümden dönmüştü. Ama kimse bileğini bükememiş, onu o haliyle kabul etmişlerdi. Sonra da bir aftan yararlanıp tekrar gün yüzüne çıkmıştı. Ölmek üzere olan yaşlı bir annesinden başka kimsesi kalmamıştı. Simdi de o mu annesine bakıyor, annesi mi ona bakıyor belli değildi. Ama dürüstlük ve saygınlığı sayesinde küçük bir lokanta çalıştırıyordu.

Yaz geldi mi lokantanın önüne bir masa, bir ocak koyuyor, diğer işçilerden ayrı, orada müşterilere kebab yapıyordu. Yanında kendisinden başka iki kişi daha vardı. Bunlardan bir tanesi usta, diğeri hem garson hem temizlikten sorumlu çalışkan bir elemandı. Bir yıldır hiçbir sorun yaşamadan çalışıyorlardı. Kolunu kestiği bu yeni yetme kabadayı bir ay önce haber göndermiş, kendisinin mahalleyi koruduğunu ve lokantasının da bu korumaya dâhil olduğunu ve bunun da bir ücreti olduğunu bildirmişti. Gelen haberciyle Bakır Ali, korumaya ihtiyacı olmadığını, herhangi bir ücret de ödemeyeceğini ona bildirmişti.

O günden birkaç gün sonra yeni yetme kabadayı dükkânına gelmişti. Bakır Ali dışarıda çalışıyor, elinde büyük bir zırhla et kıyıyordu. Onun zırhla yaptığı kıymadan Adana kebabı bir başka olurdu. Sırf zırh kıymasından Adana kebabı yemek için gelen özel müşterileri vardı. Yeni Yetme kırk yaşlarında, iri yarı, ürkütücü, canı herifin tekiydi. Mahallede racon kesen bir kabadayıydı. Mahalleli çok rahatsızdı ama ellerinden bir şey gelmiyordu. Bunların biri gidiyor bir

başkası geliyordu. Mahallede uzun süre kalanına rastlamamışlardı. Ya bir çıkar için, ya bir anlaşmazlık yüzünden birbirlerini yerlerdi.

O gün yeni yetme elinde sigara Bakır Ali'nin arkasına gelip durmuştu. Sigaradan birkaç nefes dumanı onun ensesine doğru üflemiş, sonra da Bakır Ali'nin kulağına eğilip, "Bak ulan, bu sigarayı bir dahaki geldiğimde kışında söndürecekmiş," dediğini duyduğunda gözleri kararmıştı. Arkasından önündeki yarısı içilmiş içinden buğular yükselen çay bardağına sigarasını sokup söndürürken, "İşte böyle," dediğini duymuştu. O andan sonra Bakır Ali yaşlı haline aldırmadan adamın iri kolunu tuttuğu gibi masaya yatırmış, elindeki zırhı indirmişti. Adam yerlerde böğürürken, kesik eli bir eldivenin teki gibi masanın üstünde duruyordu. Bakır Ali o eli alıp yanmakta olan ateşin üstüne atmış, elindeki zırhı yerde debelenmekte olan adamın kafasına indireceği sırada, elemanları yetiştirip araya girmiş, adamı kurtarmışlardı.

Hâkim, Avukat'ın konuşması bittiğinde dosyaya tekrar bir göz attı. Birkaç not aldı. Birkaç şey sordu. Sonra yüzünü buruşturup, gözlerini kısarak, küçümser bir tavırla Bakır Ali'ye baktı. Karşısındaki ömrünün büyük bir bölümünü hapiste geçirmiş, yaşı artık çalışmaya bile el vermeyen bu adama, bu zavallı adama ceza verecekti. Avukatın anlattıklarına pek aklı yatmamıştı. Toplumdaki bir çıbanbaşını savunduğunu biliyordu. Asıl suçlu yerine, şu zavallı adama ceza vermesi gerekecekti. Bakır Ali'ye dönüp azarlarcasına ve kızgın bir sesle:

"Konuşulanları duydun, ne söyleyeceksin?" diye sordu.

O, gözlerini önündeki tırabzanın ayaklarına dikmiş donuk donuk bakıyordu. Aklının bu salonda olmadığı belliydi. En büyük korkusu, özgürlüğünü bir gün tekrar kaybetmekti. Toz, nem ve küf kokan, bir karış mekânda bir sürü insanla aynı havayı alıp alıp vermek diye tarif ettiği mahpus damına tekrar dönmek düşüncesi aklından hiçbir zaman çıkmamıştı.

Bu yaştan sonra kuş sesi, çiçek güzelliği ve çocuk gülüşü diye tanımladığı özgürlüğü bir daha bulamayacağını biliyordu. Hâkim'in ikinci defa ve yüksek sesle:

“Konuşulanları duydun, ne söyleyeceksin?” sözünü, Bakır Ali kendisine sorulduğunu anlayınca, yavaş yavaş ayağa kalktı, ellerini önüne kavuşturdu. Başını yavaşça kaldırıp, yere bakan gözlerini hâkime çevirdi, yavaş ve saygılı bir sesle:

“Sayın Hâkim'im, yaşlılık işte, gücüm yetmedi, yoksa o eli yerine, kafası olacaktı,” dedi.

BOŞA GİDEN ÖMÜRLER

İş yeri kalabalık, insan kaynıyordu. Biri gidip biri geliyor hiç boş kalmıyordum. Dalgın dalgın çalıştığım bir anda tanıdık bir çift göz uzaktan ürkek ürkek beni izliyordu. Göz göze gelince canlanır gibi oldu. Başımı kaldırdım, ayağa kalktım, ona sorar gibi iyice baktım. Oydu. Başımın selamladım, yanına gittim. Tokalaştık: “Geçmiş olsun, ne zaman çıktın ?” diye sordum. Hâlbuki altı ay önce hapisten çıktığını duymuştum.

Aynı Ökkeş'ti, hiç değişmemiş. Saçları, yüzü, kilosunu her şeyi aynıydı. Yalnız gözlerindeki ışık on yedi yıl önceki ışık değildi. Yoksa aynı insan güzeli Ökkeş'ti karşımdaki.

Soracakları varmış. Odama aldım karşılıklı oturduk, konuşuyoruz, ama ben daha çok yıllar öncesini düşünüyorum.

Günün parlak ışıkları ta içimize kadar işliyordu. Belki baharın belki de ilkyazın en güzel günlerinden birisiydi. Sabah kahvaltısını yapıp evden çıkanların bu güzel günün etrafına saçtığı enerjiyi hissetmemesi, etkilenmemesi imkânsızdı. Hayat ancak yaşadığını bilmekle güzeldi. İnsana yaşadığını hissettiren bu güneş, bu hava, bu çevre ne karar güzeldi. Ağaçlar daha büyütmedikleri yapraklar arasında cıvıldaşan serçe kuşlar saklıyordu. Serçe kuşlar ise apayrı bir telaş içindelerdi. Ağzlarından eksik etmedikleri çer çöple yuva yapma çabasıydılar. Bu yüzden cıvıltıları hiç eksik olmuyordu.

Büyük, görkemli çınarın devasa dalları arasında yüzlerce kuş cıvıldaşırken dalların altına atılmış küçük çay masalarında sabah temizliği yapılıyordu. Parkı andıran çay bahçesi, aynı ağaçlardaki kuşlar misali birazdan bu masalar insanla dolacaktı. Günün en güzel esintileri bu bahçelerden gelip geçirdi. İnsanlar hem bu temiz havayı teneffüs eder, hem de arkadaşlarıyla akşama kadar bol bol sohbet ederek vakit geçirirlerdi.

Boş insanların fazla olduğu bir cumartesi günü idi. Arka-

daşlarla ilk çayımızı içmeye başlamıştık. Sabah serinliği en güzel demetini sunuyordu bize. En keyifli anımızdı. Bir ara Kadir, “Efe geldi” diye söylendi. Masadakilerin hepsi birden işaret ettiği yere baktı. Kadir’in, Efe dediği Karamanlı Efe idi. Orta boylu, geniş omuzlu, beyaz tenli, sarı saçları ona görünmek istediği sert mizacın aksine yumuşak bir görünüm veriyordu. Bahçenin işleticisi Onbaşı İhsan onu yarı yolda karşıladı. Tokalaşıp, öpüştiler. Hemen ocağın yakınına bir masa çekip oturdular. Daha çaylarını yudumlamadan bu defa bahçeye Barbar Ali giriverdi. Ali kısa boyluydu. O da Efe gibi sarı saçlı, sarı bıyıklı beyaz tenliydi. Sivri burunlu yumurta topuk ayakkabısının ökçesine basmış, sakın adımlarla Efelerin yanına doğru yürüdü. Masadakiler onu karşılayıp masaya buyur ettiler. Barbar Ali getirilen sandalyeyi alıp, ikisinin karşısına geçip oturdu. Samimi bir sohbeta koyuldular. Bazen sesleri yükselip bize kadar geliyordu. Konuştukları öyle mevzulu şeyler değildi. Havadan sudan şeylerdi.

Güle egleşe yarım saat geçti. Biz bir iskambil kâğıdı getirmiş oyuna başlamıştık. Efelerin olduğu masada konuşmalar hareketlenmiş, gülüşmelerin yanında sıra masaya vurmalar başlamıştı. Vakit öyleye yaklaşıyor, güneş, küçük çınar yapraklarını geçip bize kadar geliyordu. İşte o sırada Tarakçı Ökkeş kapıdan girdi. Hadsiz yürüyüşüyle sağa sola bakarak yanıma geldi. Bir sigara istedi, verdim. İbola çakmağıyla yakıtı, dumanını, derin derin içine çekti. Efelerin masaya bakıp bana “Eyvallah.” dedi. “Gitme bir yere, otur şuraya.” dememe aldırmadı. Kendinden en az on yaş büyük olan Efelerin yanına gitti oturdu.

Ökkeş okul arkadaşımdı. Bir kabadayılık ayağı tutturmuş gidiyordu. Yakışıklılığı hiç kimsede yoktu. Kabadayılıkta da yakışıklılığa yer yoktu ya, neylersin kader.

Bahçeyi işleten Onbaşı İhsan, Karamanlı Efe ve Barbar Ali Tarakçı Ökkeşe yüz vermediler. O sırnaşarak yakından bir

sandalye çekip yanlarına oturdu. Çaycı gelip ortadaki masayı aradan kaldırdı. Şimdi herkes bir birini görecektir şekilde sandalyede oturuyordu. Ökkeş'in gelmesiyle aralarında sert konuşmalar başlamıştı. O masaya gittiği için, içimden Ökkeş'e kıızıyordum. Ortalık karışacak gibi duruyordu.

Bizim masanın çayları tepside buğular çıkararak geldi. Herkes çayını aldı. Çayı getiren çaycı, Onbaşı'nın kardeşi idi. Bize bakmadan "Çaylarınızı alın beyler, bu gün bir daha içemeyebilirsiniz." diyerek gitti. Biz bir şey anlamamıştık.

Çayı bırakıp boş tepsiyi sallaya sallaya giderken üç dört metre ilerde durup, bizim masadaki Metin'i yanına çağırdı, ona cebinden para çıkarıp verdi. Bir şeyler söyledi. Metin biraz gitmişti ki arkasından seslendi. "Beş olsun beş, beş paket." Metin başını salladı gitti. Aradan on beş yirmi dakika geçmişti ki Metin elinde beş paket kesme şekerle döndü. Şekerleri çay ocağına bırakıp yanımıza geldi.

On dakika sonra polis ciplerinin arkası arkasına bahçenin önünde durduklarını gördük. On kadar polis hızla içeri girip kimlik kontrolüne başladı. Dört beş polis Efelerin masaya gitti. Kimsenin ayağa bile kalkmasına fırsat vermeden "Oturun." diye işaret ettiler.

Kimlik kontrolü ve üst aramasını bitiren polisler soluğu çay ocağının orada alıyordu. Bizim biraz daha arkamızda olan bir masadan dört kişiyi üzerinde çıkanlar yüzünden götürüp cipe bindirdiler.

Efelerin masasında oturanların üzerinden çıkanları biraz önce önlerinden kaldırdıkları masanın üzerine koyuyorlardı. Neler çıkmadı ki? Sonra da hepsini bir torbaya doldurup masada oturanlarla birlikte götürdüler. Onbaşının üstünden bir şey çıkmamıştı ama onu da alıp gittiler.

Çaycı, çay dolu tepsiyi getirip masaya koydu. Çay istememiştik. Biz ona "Bu da ne?" der gibi bakarken O, "Çaylar benden." diyerek Metin'e hafiften bir göz kırptı. Anlaşılan ih-

bar bizim masadan gitmişti.

O gün güya büyük bir hesaplaşma önlenmiş!

Onu en son görüşüm o bahçe olmuştu. Sonra bir cinayetten on yedi yıl gün yemişti. Demek on yedi yıl geçmişti. Gereksiz bir şeyle uğraşıyordu. Benden uğraştığı iş ile ilgili olumsuz bir bilgi edindi. Bilgiyi aldıktan sonra hemen kalktı. Oturması için ısrar ettim. “Bir çay ısmarlayayım sana.” dedim. “Yok.” dedi. O hâlâ on yedi yıl önceki Ökkeş’ti. Hâlâ kabadayı ruhlu.

Biliyorum yine on yedi yıl önceki söylediğim gibi “Bu bizim işimiz değil, bırakalım bu işleri, bak ben bıraktım geçinip gidiyorum.” derim diye oturmadı. Onun on yedi yıl bu sözle savaştığını ya da, bu ruhun yanlış bir bedene girdiğini hep düşündüm. Vitrine konacak bir insandı.

Hastalanıp genç yaşta öldü. Kabadayılık yüzünden bu dünyada kimseye kendini anlatamadı, sevdiremedi geldi gitti.

ÖDÜL

Güneşin son ışıkları çekilmek üzereydi. Biraz sonra son ışıklar da çekilip Vadiköy kendi karanlığına gömüldüğünde köydekiler idare ve gaz lambalarının cimri aydınlatmaları altında, kalan işlerini tamamlayacaklardı.

Yoksulluğun insanlar üzerinde bir örtü gibi kaplı olduğu zamanlarda yaşam yine de devam ediyordu. Açlığın, sefaletin kalkmak bilmez bir misafir gibi yerleştiği Vadiköyde, insanlar ne yapıp ederek yine yaşamının yolunu buluyor, bir şekilde karnına yiyecek, üstüne giyecek buluyordu.

En önemlisi de o yoksulluğun içinde sahip oldukları değerleri şöyle ellerinin tersiyle ötelemiyor, her an başının üzerine koyacağı kıymetlisi gibi yan başında tutuyordu. Kendilerini diğer canlılardan ayıran ve bir arada tutan o yokmuş gibi görünen değerlerini ölene kadar bir organ gibi içlerinde taşıyorlardı. Vadiköy insanları da diğerleri gibi içlerinden habersiz hayata basit pencerelerinden baktıklarını zannediyorlardı.

* * *

İkinci namazı yaklaşıyordu. Caminin son cemaat bölümünde altı yedi kişi oturmuş konuşuyordu. İçlerinden hocalığa vekâlet eden Hafız Hamit biraz sesli konuşan Çil Duran'a bakarak "Artık böyle cami içinde sohbet olmuyor, şöyle cami dışına bir çardak yapsak, hiç olmazsa yazları dışarıda oturur bekleştirdik." dedi.

Hafız Hamit'in teklifi hemen kabul gördü. Orada bulunanlar ve sonradan gelenlerin hepsi de çardak yapımına taraftardı. Lakin çardak gideri nerden karşılanacaktı? Birkaç tekliften sonra en yaşlıları olan Koca Hasan "Ne yardım toplaması kardeşim, şu köyde senede üç dört ölü olmazsa sergi bulamaz, namazı toprak zeminde kılarız, cemaatte para ne gezer, kalkın abdesti olmayan hazırlığını görsün vakit tamam." dedi.

Buna rağmen bir defa tartışma başlamıştı, namaza erken

gelenler namaz vaktine kadar çardak sözünü açmadan yapamıyorlardı. Bu sayede kimin neyi var, neyi yok çıkartılıyor, kimin ne kadar katkı yapabileceği hesaplanıyordu.

Çardak hesabı yapılmış, şöyle üstü de sacla kapatılırsa bin lira masraf çıkmıştı. Tüm köyden ise topu topu üç yüz lirayı geçmiyordu toplayabilecekleri para. Köy sınırlarında üç beş bin dönüm arazi ekilmesine rağmen köyde oturanlardan on dönüm arazi sahibi üç dört kişiyi geçmiyordu. Gelir getiren tüm araziler şehirlilerindi. Bunlar da köye uğramaz hatta birçoğu tarlasının yolunu bile bilmezdi. Anadan babadan kalan arazileri köyden birileri urubçu veya yarıcı olarak ekip biçerdi. Tohumlar zayıf, toprak verimsizdi. Gübre ve ilaç pahalı olduğundan kimse bunları alıp kullanamazdı. O yüzden verim düşük gelir de az olurdu.

Çardak yapımı günlerce konuşulmasına rağmen, on dönüm arazisi olan üç dört kişiden birisi dahi “Benden de şu kadar para.” diyememişti. Konuşmaları dinler, namazı kılar, başları yerde giderlerdi. Böylece çardak işi bir yaz boyu konuşuldu durdu.

Kışa yaklaşılacak günlerin birinde cuma namazından sonra imam, bayramda yapılacak güreşte baş güreşe bin lira ödül koyulduğunu duyurdu.

Bayramda yapılacak güreş, yörenin tüm köylerinin katıldığı büyük güreşti. Ödül beklenen etkiyi yapmış, herkesin ilgisini çekmişti. Toplam on iki parça köy bu güreşlere aşırı ilgi gösterirdi, o gün geldiğinde köylerden izlemeye gidenler güreş alanını ana baba gününe çevirirdi.

Köyde çardak unutuldu, güreş konuşmaları başladı. Bu küçük köyün güreşçileri diğer on bir köyün güreşçilerine kök söktürdü. Köyde bileğine ve yüreğine sağlam güreşçiler vardı. Yıllarca Kara Mehmet bayram güreşlerinde başpehlivanlığı kimseye kaptırmamıştı. Köyün gururu olmuş, yıllarca onun sayesinde övünmüşlerdi. Para pula tamah etmeye baş-

layınca güreşi boşlamış, beş altı yıldır da seyretmeye dahi gitmez olmuştu.

Kara Mehmet çok paragöz bir adamdı. On dönüm arazisi olanlardan biriydi. Beş oğluyla beraber şehirlilerin beş altı yüz dönüm arazisini ekerdi. Ne yapar yapar şehirlilere bir madik atar, ama kendi madik yemiş gibi ağım ağım ağlardı. On dönüm araziye de bu sayede almıştı.

Son cemaat alanında on beş yirmi kişi oturmuş namaz vakitini bekliyordu. Kara Mehmet o gün yine başı yerde geldi, kendine açılan yere oturdu. Birkaç dakika bekledi, başını kaldırdı, yüksek sesle “Arkadaşlar!” diye seslendi. Kara Mehmet cemaatte bulunanları dikkatlice süzdü, derin bir nefes aldı, sonra yine yüksek sesle: “Çardağı ben yaptıracağım.” dedi. Köylüler donup kalmıştı. Aylardır on lira veririm bile demeyen Kara Mehmet çardağı tek başına nasıl yaptıracaktı?

İlk şaşkınlığı geçen birkaç kişi, Kara Mehmet’ten açıklama bekler gibi öksürüp tıksırmaya başladı. Kara Mehmet yine derin bir nefes aldıktan sonra “Bu yıl baş güreşlere katılacağım. Ödülü alıp çardağı yaptıracağım.” dedi. Cemaatte bir gürültü koptu, ezana kadar kim ne dedi anlaşılmadı.

Haber o gün tüm evlerde uzun uzun konuşuldu. Sonunda Kara Mehmet için “Neden olmasın? Birçok defa başpehlivanlığı almışlığı var, hâlâ gücü kuvveti yerinde, bu tecrübeyle o meydanda yeni yetmeleri fellik fellik öttürür.” misalli olumlu bir hava oluştu. Artık gündemde yalnız Kara Mehmet vardı. Herkesin yanında yeniden itibar kazanmış, yeniden sayılan biri olmuştu. Böylelikle, Vadiköy insanları hep beraber bir işi daha başaracak olmanın mutluluğunu yaşıyordu.

Ödül köyde birinin daha ilgisini çekmişti. Bu, Kara Mehmet’in uzak bir akrabası olan Hayalperest İbrahim’di. İbrahim askerden yeni gelmiş, tarla takım olmadığından İşsiz güçsüz ortalıkta dolaşıyordu. Babası yoktu. Dört gözle anası-

nın, “Oğlum sana kız bakmaya gidiyorum.” demesini bekliyor ama anasında hiç öyle bir çaba görmüyordu. Birkaç defa laf vurduysa da anası, “Ortada beş kuruş para yok, sana nasıl kız bakmaya gideyim?” diyerek İbrahim’e ümit bile vermemişti.

İbrahim düşündü, taşındı hayalinde canlandığı bu güreşe katılmaya karar verdi. Gücü kuvveti yerindeydi. Boy pos da vardı. Güreşe kadar hazırlanıp, aklını ve kuvvetini kullanacak, başpehlivanlığı ve ödülü alıp anasının önüne ”işte para.” diye koyacaktı.

Lisede okuyan ve lise güreş takımında olan yeğenini çağır-
dı. Kendisine oyun göstermesini istedi. Yeğeni cumartesi pazar günleri gelip ona güreş oyunları göstermeye başladı. Onun iki günde gösterdiği oyunları kendisi hafta boyu çalışıyordu. Bu çalışmaları çok gizli yapıyor, köyden kimseye söylemiyor, gizliden gizliye büklerle çevrilmiş bahçelerinde akşam hava kararana kadar çalışıyordu. Adam boyunda kalın bir ağaç kütüğü bulmuş oynaş yerine onu kullanıyordu. İş öyle ilerletti ki, elli altmış kiloluk kütüğü omzuna alıyor, yarım saat dolaşiyor, karşısına dikey, bez bağladığı ayaklarıyla ona çengel atıyor altmış yetmiş santim havaya savuruyordu. Yerde künde atıyor, aktarıp, döndürüyor, kütükle bir oyuncak gibi oynuyordu. Yorulduğunda biraz dinleniyor sonra aynı çalışmalara tekrar başlıyordu.

Hava kararana kadar çalışan İbrahim kan ter içinde kalıyor, çalışmayı sonlandırdığında, bahçeden geçen suyun yalağını açıyor, dişleri kitlenip, dudakları morarana kadar soğuk suyun altında hayallere dalıyordu. Güreşi kazanıyor, ödülü alıyor, nişan ve düğün yapıyor, tarla- takım alıp, çor-çocukla büyük bir aile oluyordu.

Bayram yaklaşırken İbrahim’in kendini iyi bir güreşçi gibi hissedip, ödülü alma ümidi iyice arttı.

Öte yandan anası İbrahim’e ümit vermese de, İbrahim’den

gizli Kara Mehmet'in kızını istemek için yoklama yapıyordu. Kara Mehmet'in evine gidiyor, hanımıyla bu konuyu sık sık konuşuyordu. Kara Mehmet'in hali vakti yerindeydi, İbrahim'i yormaz hem kızını verir, hem de işinde çalıştırır, onu ev, ekmek sahibi yapardı. Hanımı konuyu Kara Mehmet'e açmış ondan "Hele bayram gelsin şu güreşler geçsin düşünürüz." diyerek olumlu sayılacak bir cevap almıştı.

Kara Mehmet'te ufak ufak antrenman yapıyordu. Kendi emsali arkadaşlarıyla oynaş güreş atıyor, incinip incitmeden form tutmaya çalışıyordu. Bildiği bütün oyunları deniyor, hız ve kuvvetini toplamak için uzun sayılacak idmanlar yapıyordu.

Köylüler gelip bu çalışmalarını seyrediyordu. Çaylar demleniyor, börekler yapılıyor, ara sıra bir iki tavuk, horoz kesiliyor, bunların suyuna pilavlar pişiyor, hep beraber yiyip-içerek kalabalık bir şekilde eğlenceli saatler geçiriyorlardı. Gün geçtikçe herkesin başpehlivanlığı alma ümidi biraz daha artıyordu.

Bu ümit o kadar yükseldi ki, sonunda güreşten önce çardak yerinin de hazırlanmasına karar verildi.

Bayramın üçüncü gününe gelindiğinde köylüler sabahın çok erken saatinde topluca güreş alanına doğru hareket etti. Saat yedi sekiz demeden alana ulaşıldı. Gelen güreşçiler kayıtlarını yaptırıyor, sıralarını beklemek için her güreşçi kendi köylüsünün olduğu yere geçip oturuyordu. Aradan çok geçmeden İbrahim'in de baş güreşler için kayıt yaptırdığı duyuldu. Herkes şaşkınlık içinde kimi gülüyor, kimi kızıyordu. Hayatında hiç güreşmemiş, güreş tutmasını bilmez, safın teki dedikleri İbrahim'i, "Sakatlanacak, anasının başına bela olacak." diyerek yanlarına alıp vazgeçirmek istediler.

İbrahim "Ben bu güreşi kazanacak, parasıyla nişan yapacağım." diyerek kimseyi dinlemedi, yalnız başına bir köşeye çekildi oturdu.

Nihayet sırası geldiğinde baş güreşlerden de çağırmaya başladılar. Daha ilk turda Kara Mehmet'le İbrahim eşleşti.

Köylüler Kara Mehmet'e uyarıda bulunarak, "İbrahim genç, aman dikkat et, ne de olsa köylümüz, öyle ilk elde yıkıp, rezil etme." dediler.

İbrahim'e ise "Kara Mehmet ödülü alıp çardak yaptıracak, pes et, hakkını ver, rezil olma." dedilerse de dinletemediler.

Kara Mehmet düşünceliydi. Kızını isteyen İbrahim güreşte karşısına çıkıyordu, Buna bir anlam veremedi. Tereddütler içinde bir sürü ikircikli düşünceyle soyundu.

Hakem bunları çağırdığında, ayrı köşelerden meydana çıktılar.

Güreş başladığında her iki güreşçi de ense bağlayarak birbirini yoklamaya başladı. Kara Mehmet bir çocukla oynar gibi bir iki elense çektii, İbrahim'in her elense de başı dizlerine kadar gidip geldi. Bu yüzden biraz geriledi. Seyircilerden önce "Gir, gir." diye sesler yükseldi, sonra kaçak güreşiyor diye yuhalamaya başladılar. Kara Mehmet tecrübesinin verdiği rahatlıkla İbrahim'in üstüne üstüne gidiyor, onun pes etmesini bekliyor, çok rahat davranıyordu.

İbrahim, Kara Mehmet'in bastırmalarından bunalmış, seyircinin yuhalamasından iyice etkilenmişti. Kara Mehmet her ne kadar bastırıyor da İbrahim onun umduğundan daha gevşek olduğunu hissetti. Biraz yorarsam gerisi kolay diye düşündü, fakat seyirci haline koymuyordu, ortalık yuhalamalarla inlemeye başlamıştı. Dayanamadı, ilk gördüğü açıkta "Ya Allah!" narasıyla dalması bir oldu. İbrahim tek dalarak Kara Mehmet'in bir bacağına kaptığı gibi yüz yirmi kilo dememiş havalandırmış, tam tepesinden indirecekti ki, Kara Mehmet havada İbrahim'in omzuna üç defa vurarak "Dur." dedi. Hakemler koştii onu havada tuttular, yavaşça yere indirdiler. Kara Mehmet havalandığı sırada yere açık düşeceğini anlamış, bir sakatlığa gelmemek için pes etmişti. Bu defa

seyirciler Kara Mehmet'in pes etmesini uzun süre yuhaladılar.

Kara Mehmet hayatında ilk defa seyirciler tarafından yuhalanmıştı. Çok zoruna gitti. Başka güreş seyretmeden, yarındaki birkaç arkadaşıyla köye dönmek üzere yola çıktı.

İbrahim, Kara Mehmet'ten sonra acı kuvvetiyle iki güreşçi daha yıkarak finale kalmış, finalde ilk eşleştiği güreşçiye yıkılmıştı. Nerdeyse kazanacağından adı gibi emin olduğu bin liralık ödül elinden uçup gitmiş, hiç düşünmediği bir sonla baş başa kalmıştı.

İbrahim'in anası ise bu bayramda İbrahim'e müjdeyi vermeyi düşünüyordu. Bu yüzden gittiği Kara Mehmet'in evinde hem bayramlaşmak, hem de söz işini bir karara bağlamak için sabırsızlıkla onun güreşten dönmesini bekliyordu.

Vadiköy'de çardak yaptırılmadı. Ama hazırlanan çardak yeri o yıldan sonra Çardak Yeri olarak anılmaya devam etti. Arada sırada bir muzip çıkar, yönünü Çardak Yerine döner "Yok mu şurayı yaptıracak bir pehlivan," diye söylenir giderdi.

TANRI MİSAFİRİ

Akşamın gri sakinliği önce ağır ağır ortalığı saran kahve kokusuyla, sonra da Şerife Hatun'un masaya bıraktığı iki fincanın çitirtisiyle bozuldu. Şerife Hatun "Efendi seni Allah söylemiş, ben, bu çocukların hali ne olacak derken, sen, Allah büyük elbet bir kapı açılır demiştin. Bak hiç ummadığımız yerden kapı açıldı." diyerek gözleri duvar dibindeki masaya gitti.

Akşam açtıkları koliden çıkan kumaşlar, üzerine iliştirilmiş Ali Haydar, Recep, Muhsin Baba ve Şerife anneye iyi günlerde giymesi dileği bulunan, imza yerine de "Tanrı Misafiri" yazan notlarla köşede masanın üzerinde duruyordu. Şerife Hatun masadakilere bakarken, Tanrı Misafiri'nin evlerinden ayrıldığı ertesi günde, bir fabrikadan çocuklarını çağırıp iyi bir referansınız var, haydi işe başlayın dediklerinde, ne kadar çok sevindiklerini de düşündü.

Adam sabah beşten beri ayaktaydı. Sandalyeye oturması çok olmamıştı. Karnını doyurmak için ısmarladığı yemeği bekliyorduydu da önceden söylediği, masada soğuyan sade kahveyi yudumlarken, yavaş yavaş unutmaya başladığı iş gezisini ve o gezide yaşadığı karışık duyguları hatırladı. Gözlerinde ve yüzünde geçirdiği tatlı bir tecrübenin hayali canlandı. Bir film şeridi gibi hatırlamaya başladı.

İstanbul'dan bin kilometre uzaktaydı. En son girdiği otele de yer yok cevabı alınca, kaşları çatık halde:

"Bu nasıl memleket, bir otele bir kişilik yer bulunmaz mı?" diyerek homurdanmıştı.

Uzun süre sessizce ve düşünceli bir şekilde etrafı seyrederken, bir kaç yıl öncesine göre, yolların daha da kalabalıklaştığını, insanların daha da çoğaldığını fark etmişti. İlde, birdenbire ve hızla gelişen sanayi civar illerden, ilçelerden hatta köylerden iş arayan insanları buraya kadar çekmiş, kontrol

edilmez bir büyüme gerçekleşmişti. Hala da büyüme devam ediyordu.

O gün, otellerden ümidini kesince yüz kilometre uzaktaki komşu ile gidip, geceyi orada geçirip sabahleyin tekrar dönmeye karar vermişti. Gördüğü ilk taksi durağına yaklaşım taksiciye kendisini komşu ile götürmesini veya oraya gidecek bir araca bindirmesini istediğinde, taksici kendisine şöyle bir bakmış, elinde çantası, kibar davranışı ve düzgün giyimli haline cevap vermekte tereddüde düşmüştü.

Karşısında kendini inceleyen ve sessiz duran taksi şoförüne biraz daha yaklaşım:

“Ya da bu gece kalabileceğim bir otele götür, çünkü buradaki hiçbir otelde yer yok.” demişti.

Şoför nihayet tereddütlerini yenip:

“Seni götürürüm, fakat bir geceliğine yatmak için gidecek sen, sana burada kalacak bir yer ayarlarım.” demişti.

Kendisi de, şoförün götüreceği yeri ev pansiyonu zannedip kabul etmişti.

Taksiye binip şehrin kenar mahallelerine doğru gitmişlerdi.

Adam, yemeğini yerken kendinden iyice geçmiş, bir ay öncesini olayları yeniden yeniye yaşamaya başlamıştı.

Taksici, etrafı duvarla çevrilmiş, geniş bahçeli, iki katlı bir evin önünde durdu.

“Burası benim kayınpederin evi, seni rahat ettirirler.” diyerek kapı zilini uzunca çaldı. Kapı açıldığında taksi şoförü kapıdan içeri iki üç adım atıp yukardan kendisine “Yukarı gel nişte.” diyen Ali Haydar’a hitaben:

“Benim işim var, size bir Tanrı misafiri getirdim, bu gece burada kalacak.” diyerek kolundan tuttu ve yukarıya çıkması için yol gösterdi. Birkaç adım atmışlardı ki daha yirmi yaşlarına basmamış evin küçük oğlu Ali Haydar merdivenden inerek onları karşıladı. Taksici fazla bir açıklama yapmadan “Bana müsaade, iş zamanı gitmem gerek.” diyerek oradan ayrıldı.

Ali Haydar önde, kendisi arkada merdivenleri çıktılar. Merdiven başında üç dört yaş daha büyük abisi Recep, yetmişinin üzerinde yaşlı babası Muhsin Efendiyle, bunlardan üç dört metre geride, baştan aşağı tesettürlü annesi Şerife Hatun pür dikkat kendisini izliyorlardı. Muhsin Efendi kendini ve diğerlerini tek tek tanıttı. Kendisi de:

“Ben de İstanbul’da tekstil işiyle uğraşıyorum, buraya da bir iş için gelmişim.” diye kısa bir açıklama yaptı. Muhsin Efendi:

“Hoş geldin beyim, hayırlısı olur inşallah, şöyle buyur.” diyerek iki oda büyüklüğünde, üstü kapalı, etrafı açık bir terasa davet etti. Terasta hazır olan masaya bir sandalye daha ilave edildi, erkekler geçip oturdu.

İki genç gerekmedikçe konuşmuyorlardı. Yaşlı adam da pek konuşkan değildi ama misafirle ilgilenmek için bazen soruyor bazen sorularını cevaplıyordu. Sessiz ve sakin duran bu insanlar çok içten ve samimi davranıyor, misafiri rahatsız etmemek için de ayrıca özen gösteriyorlardı.

Sıcak havaya rağmen teras gayet serindi. Oturdukları yerden evin önündeki geniş bahçe rahatlıkla görülüyordu. Bahçede düzenle dikilmiş sebzelerin sıra sıra uzanmış, otsuz ve ıslak toprağından buraya özenle bakıldığı hemen anlaşılıyordu. Bahçeyle duvar arasına dikilmiş meyve ağaçları, yüklü meyveleriyle ara sıra gelen esintiyle nazlı nazlı sallanıyordu. Ortalık sessiz ve sakindi. Konuşma olmazsa kuş sesinden başka ses yoktu.

Biraz önceki şehrin gürültülü ve kirli havasının burada olmadığını ayırdına vardı. Hele kendi evinin o fabrika hırmurtusunu andıran çevre gürültüsünden çok çok uzaktı.

Derin bir iç çekti. Böyle bir eve, böyle bir ortama hayatında hiç rastlamamıştı. Bir de şu ne olduklarını hala anlayamadığı ev sahiplerine baktı, her şey birbiriyle ne kadar da uyumluydu. Her şey; ev, bahçe, insanlar çok durağan ve huzurluydu. Birden bire kalabalık şehirden çıkmış hiç ummadığı bir sa-

kinliğin içine düşmüştü. Hayatında ilk defa böyle bir durumla karşılaşılıyordu. O, hep hareketlerin içinde yaşamıştı. Çıktığı iş yolculuğunda rotadan çıkmış araba gibi hissetti kendini. Oysa kendi planına göre şu anda bir otel odasında yapacağı görüşmelerin kontrolünü yapıyor olacaktı.

Yavaş yavaş durumunu kavramaya başladı. Bir taksi şoförünün, pek de açıklama yapmadan bir gece kalmak için hiç tanımadığı insanların içine, ıssız sayılacak bir semtte, kuytu bir eve getirmesine aptallığa varacak şekilde rıza göstermiş, tanımadığı, bilmediği insanların arasında sap gibi kalmıştı. Gittikçe artan bir şekilde, ortama inat, için için huzursuzlanmaya başladı. Acaba yanlış mı yapmıştı?

Yaşlı kadın masaya yemekleri getirmeğe başlayınca, hep beraber kalkıp ellerini yüzlerini yıkadılar. Tekrar geldiklerinde masa hazırlanmış, her şey yerli yerine konmuştu. Ortaya konan salata için, adam ömründe ilk defa böyle lezzetli bir salata yediğini itiraf etti. Kimse bunu iltifat olarak kabul etmedi. Yaşlı adam “Biraz önce sebzeler bahçeden toplandı, taze de ondan.” dediğinde tevazu gösteriyor sandı. Biraz sonra yaşlı kadının içmediği ayranı gösterip “Yayık ayranı evladım iç, serinlersin.” sözüyle içtiği ayran, salatadan da öte bir tada sahipti. Taze fasulyeden biraz daha isteyim diye aklından geçirirken kadının azalan tabağına teklif beklemeden ilave yapması çok hoşuna gitti.

Yemek faslı bittiğinde, adam memnundu. Ne söyleyeceğini, nasıl iltifat edeceğini düşünürken, gençler sıradan bir işin yapılışı gibi kalkıp masayı toplamaya başladılar.

Masa toplanırken adamla ev sahibi arkadaki sedire geçip oturdular. Gençler gelip sedire yanlarına oturduklarında uzaktan ezan sesi duyuldu. Akşam olmuştu. Belki de ömründe ilk defa saat yedide yemek yemişti. Oysa onun yemek saati dokuz ondu.

Getirilen çayı içerken biraz zorlandı. Bin kilometrenin yol yorgunluğu ve sıcak kendisini bayağı yıpratmıştı. Çaylarını

içerken ezan ikinci defa okundu, yatsı vakti gelmişti. Muhsin Efendi namaza kalkarken çocuklarına “Misafirin yatağını hazırlayın, yol yorgunudur, rahat etsin.” dedi.

Yatak hazırды. Ali Haydar misafiri yatacağı odaya götürüp yatağını, ihtiyaç duyarsa banyo ve lavaboyu gösterip bir kapıyı da açarak “Burası mutfak, acıkırsanız girer, karnını doyurursunuz. Dolapta her şey var.” diyerek odanın kapısını çekip çıktı.

Muhsin Efendi namazdan geldikten sonra: “Misafir yattı mı?” diye sordu. Ali Haydar “Yattı baba, siz gidin yatın, ben beklerim, ne olur ne olmaz, dünyanın bin türlü hali var.” dedi. Babası “Gerek yok oğlum, temiz insana benziyor.” dediye de oğluna dinletemedi.

Ali Haydar abisiyle kaldığı odada sabaha kadar uyanık durdu. Annesi Şerife Hatun’un birkaç defa gelip “Yat oğlum.” demesine rağmen kendi bildiğini yaptı.

Kendisi, yalnız kaldığı odada demir somya üzerine atılmış şişkin yün yatağa hafifçe oturdu. Bir müddet öylece bekledikten sonra kalkıp çantasını açtı, giyeceklerini çıkardı, üzerini değiştirip yatağa uzandı. Yabancı bir evde, hiç tanımadığı insanların içinde şimdi de yatıp uyuyacaktı. Yaptığı işi, sahip olduğu serveti düşündü, bu yaşına kadar şu evde gördüğü huzuru yaşamamıştı. İki işsiz gençle bu evde yaşayan yaşlı anne babada gördüğü sabır ve sükûnun, etrafa saçtığı bu sessiz enerjiyi düşünmeden edemedi.

Yabancı bir yatakta olduğunu tekrar hatırladı, huzursuzlandı. Aklına “Ya bütün bunlar bir düzmeceyse?..” diye bir düşünce geldi takıldı. Yatakta birkaç saat dönüp durdu, bir sürü iyi kötü düşüncelerle uğraştı. Dışardan gelen en küçük sese dikkat kesiliyor, uyumamaya gayret ediyordu.

Uzandığı yatakta bu evdeki hayatı tekrar düşündüğünde, düşüncelerinin içinde kaybolan o kırk yıl öncesindeki yaşamışlığını kendi içinde yeniden hissetti. En ilkel biçimiyle geçirdiği safhalar kendisine şimdi sıcak ve celbedici geldi. Geri-

ye dönüşün olmadığı hayat yolunda, doğru olan hep ileriye gitmek ise, bu ilerleyişte o güne kadar hiç denecek kadar çok az mutlu olduğunu anımsadı. Acaba mutluluk, geçen zamanda geride kalan yaşanılanlarda hissedilmeyenin hissedilmesiyle bir tamamlanma mı, diye düşündü. Beyni, aklına kozmik bir alan açarak beyaz bir atla gecenin içinde dolaşmaya başladı. Nihayet ne zaman olduğunu bilmediği bir anda gözlerini yummayı engelleyemedi. Sabaha kadar deliksiz bir uyku çekti. Ali Haydar'ın kapıyı vurmasına kadar da uyanmadı.

Sabahleyin Ali Haydar'ın seslenmesiyle kalkarak, elini yüzünü yıkayıp masaya oturduğunda, geceki huzursuzluğundan eser kalmamıştı. Akşamki yemekten çok daha keyifli bir kahvaltı yaptı. Gözünün önünde çitasından kestikleri balı masaya koyup, yanına yağ, peynir, zeytin ve birkaç çeşit reçelle beraber bahçeden yeni toplanmış sebzelerin hiç tatmadığı lezzetleriyle tanıştı. Bu kadar doğallık bu devirde kaldı mı, diye de aklından geçirmeden edemedi.

Her şey bitmiş ayrılma zamanı gelmişti. Ayağa kalktı, sıkılgan ama saygılı bir şekilde “Borcum ne kadar?” diye sordu. Karşısındaki dört kişi anlamamış gibi birbirlerinin yüzüne baktıktan sonra, Ali Haydar:

“Ne borcu? Sen Tanrı misafirisin.” dedi.

Garson hesap pusulasını masasına bıraktığında ayağa kalkarak vedalaşmak için Muhsin Efendi'yi arar gibi etrafına baktı, sonra da bir rüyadan uyanmış gibi tatlı bir gülümsemeyle oradan yürüyerek uzaklaştı.

İÇİNDEKİLER

Takdim / 5
Kavga / 7
Aholu Ahmet Usta / 13
Ahır Dağı'nda Bir Yaz Tatili / 17
Cin Çarpması / 21
Değişmek / 27
Deli Dursun / 33
İki Fotoğraf / 39
Kebapçı Memili / 43
Yolculuk / 53
Mutluluk / 57
Tatil / 61
Yiğit İnsan / 73
Boşa Giden Ömürler / 77
Ödül / 81
Tanrı Misafiri / 89

